

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 31 AUGUSTUS 1921

No. 296

INHOUD

	Blz.
DE VIJFDE JAARBEURS door Prof. Mr. G. W. J. Bruins ..	735
Dollar- en Pondenkoers door Prof. Mr. H. W. C. Bordewijk met naschrift door Prof. Mr. G. W. J. Bruins	736
De Internationale Arbeidsorganisatie door Mr. Dr. A. M. Joekes	740
De Rijkskonferentie III door Prof. Dr. P. Geyl	742
De heffing ten bate van Winstandeelkassen op Java en eventueel in de Buitenbezittingen door H. Ch. G. J. van der Mandere	743
Londensche Correspondentie	746
AANTBEKENING:	
Het Muntverslag over het jaar 1920	748
INGEZONDEN STUKKEN:	
De verzwakking der Arbeidswet door Mr. M. P. L. Steenberghe	749
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	749
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	750—756
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijsse Plaatsweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

29 AUGUSTUS.

Over de afgelopen berichtswEEK valt betreffende de geldmarkt weinig op te merken. In het midden der week was geld wat ruimer, doch tegen het einde begon er weer meer vraag te komen. In privaat-disconto geringe omzetten; een enkele wissel werd à 4% pCt. verhandeld. Prolongatie 3¼ pCt.

* * *

De onzekerheid op de wisselmarkt bleef ook deze week aanhouden en hoewel dit het zaken doen beïnvloedde, waren de omzetten naar verhouding niet onbelangrijk.

LONDEN, 27 AUGUSTUS 1921.

De Londensche geldmarkt was gedurende de afge-

loopen week zeer levendig en volgens de meening der geldschieters was er niet te veel geld aan de markt. Over het algemeen was hernieuwing van daggeld 4½ pCt., hoewel meer dan eens 4¼ pCt. betaald werd. Nieuw geld was 4 pCt. en zevendaags-geld kon ook voor 4 pCt. hernieuwd worden.

De discontomarkt was rustig, en voor het grootste gedeelte bleven de koersen dezelfde.

2-maandspapier à	4 ¹¹ / ₁₆ —¾ pCt.
3- " " "	4¾— ¹³ / ₁₆ " "
4- " " "	4 ¹³ / ₁₆ pCt.
6- " " "	5½ " "

DE VIJFDE JAARBEURS.

Over enkele dagen zal de vijfde Jaarbeurs te Utrecht een aanvang nemen. In dubbelen zin van haar voorgangsters onderscheiden: niet meer als voorheen tot de Nederlandsche nijverheid beperkt, doch internationaal en tevens, voorzover zulks mogelijk was, ondergebracht in het eerste vaste jaarbeursgebouw.

Is het bezit van een eigen gebouw ongetwijfeld voor de beurs van groote beteekenis, van veel ingrijpende gevolgen is de andere wijziging: de internationalisatie. Van de vorige jaarbeurzen kon gesproken worden als een wapenschouw der nationale nijverheid. Van heden af zal ook op de Jaarbeurs zelf het Nederlandsche fabrikaat de vreemde producten naast zich vinden, zal de na den vrede opnieuw ontbrande internationale wedijver zich ook hier doen gevoelen.

Beiden, handelsman en deelnemend industrieel zullen deze beurs met een ander oog aanzien. Wat de Nederlandsche nijverheid hem vermag te leveren, weet de koopman doorgaans ook vóór de Jaarbeurs wel zoo ongeveer en insgelijks zullen de producten der binnenslandsche concurrenten den Nederlandschen industrieel op de vorige jaarbeurzen vermoedelijk weinig hebben geleerd, wat hem niet reeds in groote trekken bekend was. Thans wordt dit anders. De handelsman ziet zich een wijder terrein geopend, terwijl daar, waar de buitenlandsche mededinging met inzendingen van beteekenis voor den dag komt, de Nederlandsche industrieel — gelijk omgekeerd de vreemdeling — gelegenheid krijgt tot vergelijking en leering.

Intusschen verandert dit niet aan het feit, dat de jaarbeurs met het wegvallen van haar beperkt-nationaal karakter tegelijk datgene verliest, wat haar in beginsel onderscheidde van de vele andere wijzen, waarop in den modernen tijd koopman en industrieel elkander kunnen vinden. Zij zal den steun van de stroomingen, waaruit o.a. de vereeniging „Nederland's Fabrikaat" is voortgekomen grootendeels moeten missen en zal zich in de toekomst slechts kunnen handhaven, wanneer zij de nuttigheid van het speciale intermediair, dat zij biedt, metterdaad weet te bewijzen.

Het heeft allen schijn, dat men, voorzover zulks reeds thans te beoordeelen is, in dit opzicht gerust mag wezen. Niettegenstaande de weinig gunstige tijden is de deelneming, blijkens de gepubliceerde

cijfers, zeer bevredigend, terwijl de leiding der beurs in de afgelopen jaren haar sporen reeds ten volle heeft verdiend.

Voorals dan echter zal de Jaarbeurs haar nieuwe positie weten te bevestigen, wanneer het haar gelukt om, met behoud van haar algemeen karakter, zich voor enkele groepen van producten in het bijzonder te specialiseeren, zoodat Utrecht voor deze producten wordt wat — om een voorbeeld te noemen — Leipzig is voor pelswaren en ceramiek.

Naar het schijnt wijzen noch de opbouw onze nijverheid, noch eigen afzetmogelijkheden, noch ook historische factoren in dit opzicht met duidelijkheid den weg. De eerstkomende jaarbeurzen zelf zullen hier in de eerste plaats de noodige aanwijzingen hebben te geven. Intusschen mag men ook dit vraagstuk met gerustheid aan de leiders der beurs toevertrouwen.

B.

DOLLAR- EN PONDENKOERS.

Met veel belangstelling heb ik destijds kennis genomen van het artikel van prof. Bruins over „Discontopolitiek. Een terugblik” en thans weer over het verloop der wisselkoersen. Kern van zijn betoeg is wel de meening, dat aan de schommelingen in den dollarkoers de toestanden in de Amerikaansche Unie het leeuwendeel der schuld dragen en niet de inflationistische geldpolitiek in verschillende staten van West- en Midden-Europa. Waar ik het met de beschouwingen van den heer Bruins niet in allen deele eens kan zijn, stel ik er prijs op, vooral naar aanleiding van zijn laatste artikel in No. 293 van dit tijdschrift, van mijn zienswijze te doen blijken. Ik meen daarmede ook in den geest van den geachten schrijver zelf te handelen, die, ondanks de overwegingen, waartoe zijn terugblik hem bewoog, zijn handteekening onder de bekende verklaring der veertien (sedert met één verminderd) niet heeft verloochend.

De heer Bruins beziet in zijn zeer duidelijk diagram het verloop der wisselkoersen te Londen op New York, Zwitserland, Nederland, Spanje, Zweden, Denemarken en Frankrijk. Waarom worden niet de noteeringen te New York tot punt van uitgang gekozen, waar het gaat om de vraag, of de beweging in den dollarkoers aan Amerikaansche dan wel Europeesche veroorzaking, resp. aan een mixtum van beide, moet worden toegeschreven? De heer Bruins zegt in dit verband: „Ongetwijfeld heeft van alle in aanmerking komende muntsoorten alleen de dollar zijn volle goudwaarde weten te handhaven, heeft daar de afgifte en uitvoer van dit metaal steeds onbelemmerd, althans vrijwel onbelemmerd, plaats gevonden. Is daarom evenwel de dollar zonder meer te beschouwen als het vaste punt, uit welks koers de andere hun feilen en tekortkomingen tot in fracties nauwkeurig kunnen aflezen?” Het komt mij voor, dat niemand ooit in den dollar een vast punt heeft gezien. De sterke vermindering in koopkracht van den dollar is dáár, om aan te toonen, dat wij bij den dollar evenmin als bij welke gouden geldsoort ook, kunnen spreken van een vast punt, doch alleen, wanneer men wil, van een goudpunt, in dien zin, dat de koers van pond sterling en gulden tegenover den dollar aangeeft de waardeverhouding van die geldsoorten tegenover het goud. De dollarkoers licht ons ondubbelzinnig in omtrent het feit en de mate van het goudagio, d.i. in casu van de, de depreciatie van den dollar en van het goud overtreffende, depreciatie der papieren valuta's.

Wanneer nu allerwegen de noteering van den dollar rijst of daalt, dan is men geneigd de oorzaken bij den dollar te zoeken. En ziet men, dat b.v. in Londen alléén de dollarkoers die beweging vertoont, terwijl de andere valuta's een tegengesteld of indifferent verloop doen zien, dan wordt de indruk, dat het pond vrij uitgaat, versterkt.

Doch een strikte redeneering is dit niet. Wat vaststaat is dit: had Engeland, had Nederland den gouden standaard: de geweldige dollarschommelingen waren aan den handel en aan de verbruikers van

Amerikaansche artikelen bespaard gebleven. Dat de redeneering niet strikt, d.i. niet bewijskrachtig is, blijkt hieruit, dat niet uitgesloten is de mogelijkheid, dat, gelijk het los-laten van het goud den weg tot inflatie heeft ontsloten, deze inflatie ook de koersstijging van den dollar en dus de toeneming van het goudagio geheel of ten deele voor haar rekening krijgt. Alleen wanneer wij index-numbers hadden, die, anders dan de 22 van den Engelschen „Economist”, ons volledig inlichtten omtrent het algemeene prijspeil in Engeland, en wanneer dan bleek, dat het £ in algemeene koopkracht was gestegen, terwijl nochtans de dollarkoers te Londen een verscherpt goudagio aanwees, alleen dan zou men met precisie mogen concludeeren, dat het goud gestegen was en wel in nog meerder mate dan het £, en dat dit laatste, behoudens de feil dat het geen goud £ is, aan dien ongunstigen koers geen schuld had, wijl daaraan niet depreciatie van het papieren £, doch appreciatie van den gouden \$ ten grondslag zou liggen.

Wij hebben, meen ik, dezen toestand: er is één goudland, de U. S. A. De overige wereld heeft papieren geld. Blijkens den prijsstand is het goud gedepricieerd. Blijkens het goudagio is het papieren geld over de gansche overige wereld nog meer gedepricieerd. Dat dit papieren geld nog meer daalde, daaraan draagt de inflatiepolitiek der papierlanden schuld. Wanneer men nu ziet, dat, met schommelingen, het goudagio, dat uit de dollarkoersen spreekt, toeneemt, kan dan met eenigen grond van waarschijnlijkheid worden gezegd, dat, anders dan bij het ontstaan van het agio, de toeneming daarvan niet bij de inflatie doch bij den dollar is te zoeken? De inflatie als algemeen verschijnsel, dat het agio schiep, heeft m.i. een vermoeden in haar nadeel, dat zij ook, zacht uitgedrukt, tot de veranderingen in den stand van dat agio haar competente portie heeft bijgedragen.

Ten aanzien van de strekking van zijn jongste artikel zegt de geachte schrijver, „dat wie op de vragen, of en in hoeverre in de laatste anderhalf jaar onze Nederlandsche gulden is afgezaakt en in hoeverre deze afzakking aan onze eigen munteenheid en de te haren opzichte gevoerde politiek mag worden geweten, een antwoord tracht te vinden, beter doet niet in de eerste plaats te kijken naar den stand van den Amerikaanschen dollar — van hoe ernstige gevolgen deze stand op zichzelf ook is — doch mede en zelfs veeleer naar dien van het pond sterling en in het algemeen van de valuta's van die Europeesche landen, die zich in den laatsten tijd niet of niet meer aan muntverslechtering in den vorm van toenemende uitgifte van papiergeld hebben schuldig gemaakt.”

Hiertegen moet ik wel eenig bezwaar doen gelden. Want de maatstaf ter beoordeeling van onze eigen geldpolitiek wordt aldus wel wat al te onzeker. Het komt n.l. niet zoozeer aan op de vraag, of de landen, waarmede wij vergelijken, hun geld niet verder door uitgifte van papiergeld hebben bedorven, doch of zij ook de elasticiteit van hun geld, zooals deze onder den gouden standaard bestond, hebben hersteld in het belang der waardevastheid, m.a.w. of zij de voortgaande depreciatie hebben tegengewerkt, niet alleen door niet-uitgifte, maar ook door aanpassing van den geldvoorraad aan de verminderde behoefte aan ruilmiddelen wegens afgenomen verkeer (malaise, uitvoerverboden, nieuwe douaneliniën, enz. enz.). Wat Engeland aangaat, zien wij, dat het bedrag aan currency notes vrijwel constant is gebleven en dat de circulatie bijna 4½ maal zoo groot is als vlak vóór den oorlog. Wat zegt ons, onder die omstandigheden, waar het bij de geldswaarde niet alleen op het aanbod doch ook op de maatschappelijke verkeersbehoefte aankomt, het feit, dat 1 Aug. van dit jaar papier op Londen f 11,66 noteerde en onze gulden, beoordeeld naar vóóroorlogsverhoudingen, een goed figuur maakt? Wanneer onze gulden stijgt tegenover het pond, kan dat dan niet, waar beide papier zijn, beduiden, dat de koopkracht onze geldeenheid minder gedaald, schoon gedaald, is, dan die van het pond? En wanneer onze

gulden lager gaat noteeren, kan dat niet een teeken zijn, dat hij wél in koopkracht steeg, doch minder dan het pond? Wij missen alle houvast en volgen m.i. hier de tactiek van hen, die in het land der blinden met Koning Een-oog tevreden zijn. Het eenige, waaraan wij iets hebben voor de diagnose en de prognose van ons eigen geld, is de vergelijking met den dollar. Wanneer het pond sterling in Amsterdam f 12,10 staat, is dan de pariteit met Engeland hersteld? Maar wat is die pariteit? Kennelijk heel iets anders dan vóór den oorlog! Toen wist iedereen: een £ en f 12,10 bevatten evenveel goud. Dat was vastheid, ondanks de schommelingen in de goudwaarde, die immers deze pariteit niet konden aantasten. Maar wat zegt nu een koers van f 12,10? Er zijn hier twee mogelijkheden: óf de gulden is in koopkracht gedaald tot het peil van f 12,10 werd bereikt, óf het pond is gestegen in koopvermogen met hetzelfde resultaat voor den koers. Wie zal uitmaken — waar bruikbare index-cijfers ontbreken — welk van beide gevallen in concreto zich voordoet? Noteert het pond niet alleen in Amsterdam, maar overal hooger — van New York zie ik af, want dan lasschen wij het goud weer in —, zegt dan het groote getal, dat het pond gestegen is en niet al het overige gedaald? Maar er is juist in den toestand van den papieren „standaard” zooveel onzeker, de elasticiteit is dermate in alle papier-landen zoek, dat zulk een conclusie werkelijk niet gefundeerd kan heeten. Londen kan door krachtige deflatie op f 12,10 komen, maar het kan ook zijn kracht putten uit de toegenomen verzwakking van alle anderen.

Om deze redenen zegt het diagram mij dan ook niet veel. Er worden ongelijksoortige grootheden vergeleken. De pariteit van £ en \$ heeft in het diagram een anderen zin dan die tot de vorige landen. Want bereikt de Londense notering van papier op New York den pari-stand, dan wil dat heel iets anders en heel wat meer zeggen, dan wanneer de pariteit met Nederland of Zwitserland of Frankrijk wordt bereikt. Immers in het eerste geval wijst die pari-koers, onverschillig of oorzaken aan dollar- dan wel aan pond-zijde of in samenwerking dit resultaat hebben verwekt, op het herstel van de goudwaarde van het pond, terwijl in het andere geval, b.v. bij een bereikten pari-koers met den gulden, alleen een reminiscentie aan den vóóroorlogstijd, toen die koers aan den inhoud-fijn beantwoordde, wordt gewekt in dezen zin: toevallig staan deze geldsoorten in dezelfde ruilverhouding, als vroeger met hun goudbasis strookte, maar bedenkt wel: met het wegvallen van die basis zijn de geldsoorten zelf veranderd, zoodat de vergelijking $£ 1 = f 12,10$ nu heel iets anders zegt dan destijds.

Terwijl het voor den dollarkoers zin heeft te vergelijken met de pariteit, zooals die was toen beide landen den gouden standaard hadden, omdat men nu daaruit zien kan hoe de stand van het agio is in het ééne land, dat goud als standaard opofferde, heeft het voor de andere koersen geen zin om hun verloop met de pariteit uit vroeger dagen te vergelijken. Want hier gaat alle contact met de werkelijkheid verloren. De afstand van de dollar-curve tot de lijn van de pariteit uit het diagram doet met een oogopslag de depreciatie van het Engelsche papieren geld tegenover het Amerikansche goudgeld kennen. Maar wat zegt mij de afstand van de Zwitsersche franc-curve ten opzichte van dezelfde lijn der pariteit? Pond en franc zijn beide papier geworden, de pariteit stamt uit den tijd toen zij beide een zeker quantum goud vertegenwoordigden. Hier wordt inderdaad alles fictie. Een daling van de franc-curve beteekent nu niet, als bij den dollar, een nader komen van den frankenkoers tot de metaal-pariteit, een minderend goudagio, doch zij zegt alleen, dat het papier-gebleven pond wat meer papieren franken kan kopen, straks misschien in dezelfde verhouding als waarin vroegere goud-ponden vroegere goud-franken kochten. Maar voor de beoordeeling, of dit komt door verbetering van het pond of door verslechtering van den franc heb ik hieraan niets. En in elk geval is duidelijk, dat

de beteekenis van het verloop der dollarkoersen in het diagram een heel andere en ongelijk grootere is dan die van het verloop van alle andere koersen op landen met papier-geld. Daarom heb ik bezwaar, dergelijke ongelijksoortigheden in één diagram samen te brengen en onderling te vergelijken.

Wanneer men de werkelijkheid van de papieren-geld „stelsels” in het oog houdt, dan kan men moeilijk meer spreken van „de” pariteit. Elken dag verandert zij, en welk nut het kan hebben, een andere, wél waste pariteit ten grondslag te leggen aan percentsgewijze berekening, waar die vaste pariteit met het goud sedert jaren is verlaten en de werkelijkheid, afgezien van den dollarkoers,¹⁾ slechts onvastheid te zien geeft, ontgaat mij vooralsnog.

De verwarring, waarop ik meen te moeten wijzen, schuilt dus hierin, dat een sinds lang feitelijk verlaten metaalpariteit basis voor depreciatie- en appreciatieberekening wordt tusschen landen met papieren „standaard”. De dollar-curve brengt zeer duidelijk het goudagio van het £ in beeld. Maar wat beduidt b.v. de curve van den Zwitserschen franc, van den Nederlandschen gulden? Naarmate de dollar-curve daalt, nadert het £ tot zijn oude goudwaarde. Naarmate de franc-curve daalt, nadert het £ tot . . . niet „de” pariteit met den Zw. goud-franc, maar tot één der vele pariteiten,²⁾ waarvan onze herinnering het curieus vindt, dat zij juist, d.w.z. formeel, samenvalt met de pariteit van een ander soort £ en een ander soort fr., uit den metaaltijd.

Al lijkt mij de gebezigde statistiek voor het doel niet wel bruikbaar, zoo kom ik, wanneer ik, mij op het standpunt van den geachten schrijver plaatsend, haar aan een nadere beschouwing onderwerp, tot eenigszins andere conclusiën dan hij. Wanneer de heer Bruins meent, dat uit die statistiek blijkt „dat feitelijk alleen New York in de periode van Juni '20 tot Februari '21 een golfbeweging vertoont, die zich in geen der andere weerspiegelt”, dan zou ik dat niet geheel kunnen onderschrijven. Wel zijn de schommelingen in den dollarkoers heviger, maar ook in de andere valuta's ontbreken zij niet, en, wat meer zegt, veelal gelijktijdig in dezelfde opwaartsche en nedergaande richting. Ik acht dan ook des schrijvers conclusie, luidende: „Reeds de wet van het groote getal doet hier vermoeden, dat, n'en déplaie de goudwaarde van den dollar, de oorzaak bij deze muntsoort gelegen heeft en niet bij alle andere”, wel wat boude. Wanneer men b.v. let op de eerste week van September '20, dan stijgt niet alleen de dollarkoers, doch ook de Zweedsche kroon in Londen met 4 pCt., terwijl ook Zwitserland een kleine rijzing te zien geeft. Daarna gaat en de dollar en de Zw. kroon en de Zwits. franc naar omlaag, terwijl de gulden zijn dalende beweging voortzet. In October d.a.v. zien wij in de week van 12 op 19 den dollarkoers stijgen met bijna 3 pCt., den gulden met 2 pCt., de Zw. kroon met 3 pCt., de Deensche met 1 pCt., den Zwits. franc met 1 pCt. Dan treedt weer in al deze noteringen incl. de peseta een daling in. Met de daling van den dollar, die 9 Nov. begint en tot den 16en 2 pCt. bedraagt, om dan tot den 23en met 5 pCt. een scherp verloop te nemen, gaat van den 16en af een daling van den Zwitserschen franc met 3½ pCt., van den gulden met pl.m. 1½ pCt., van de Zw. kroon met 1 pCt., van de Deensche met 1 pCt. parallel, terwijl de peseta 2½ pCt. en de Fr. franc 2 pCt. gestegen zijn. In de verschillende curven valt voor zekere tijdperken eenig parallelisme met den dollarkoers niet te ontkennen, terwijl dat parallelisme in andere tijdvakken ontbreekt. Wanneer nu vrijwel doorlopend de andere koersen óf tegengesteld óf althans indifferet waren geweest met opzicht tot de Londense dollarnoteering, dan zou het door den schrijver uitgesproken vermoeden, dat de dollar en zijn waardefactoren hoofdzakelijk dien afwijkenden

¹⁾ Natuurlijk is ook de pariteit met opzicht tot den dollar onvast, doch deze geeft niettemin een gemakkelijken toetssteen voor het goudagio aan de hand.

²⁾ Elke koers is hier pari-koers.

dollarkoers hebben gedictieerd, aannemelijk worden. Doch waar nu eens niet en dan weer wel parallelisme optreedt, mist zulk een vermoeden een feitlijken grondslag, omdat er nu ongeveer evenveel tegen als voor te zeggen is, dat alleen de dollar in het spel is geweest. De genoemde parallelismen vallen in de andere schaal en zouden het vermoeden, dat het £ mede debet is aan de dollargolven, steun verleen. Zoodat ik moet concludeeren, dat het diagram, afgezien van mijn principieel bezwaar wegens ongelijksoortigheid der dollar- en andere koersen, geen enkel vermoeden in de richting van dollar- of pond-causaliteit kan schragen.

Dat het vermoeden, hetwelk de schrijver uit het verloop der wisselkoersen put met opzicht tot den dollar, tot zekerheid zou worden, „wanneer men zich het verdere economische gebeuren van dit tijdvak te binnen brengt”, is ook moeilijk toe te geven. Uit de Amerikaansche crisis is toch, meen ik, de stijgende waarde van den dollar tegenover de andere (papieren) valuta's niet zonder meer en restloos te verklaren. Europa, dat ook door een afzet- en credietcrisis werd getroffen, vervulde volgens den schrijver een geheel passieve rol. Is dit inderdaad het geval? Ik wensch allermint den grooten invloed der Unie op het Europeesch economisch bestel te laag aan te slaan, maar was onze crisis een geheel passieve, afgeleid uit de Amerikaansche? Was er dan niet een zelfstandige export van boter en kaas, tuinbouwproducten, margarine, vee- en vleesch, cacao — om maar enkele voorname artikelen te noemen, die hun markt in midden-Europa plotseling verloren zagen gaan? De heele wereld nagenoeg gaat gebukt onder de verarming van de landen, die vroeger gezochte afnemers waren. Hoeveel contracten zelfs met *Fransche* gegadigden zijn geannuleerd of niet tot stand gekomen om valutaredenen, wijl onze artikelen, ploegen b.v. voor de verwoeste departementen, te duur werden wegens den dalenden franc? Zoo is niet onze crisis een voor 100 pCt. of nagenoeg 100 pCt. uit de Amerikaansche afgeleide, en waren naast dezen zeer sterken invloed ook in verschillende Europeesche landen min of meer zelfstandige invloeden in gelijke crisisrichting werkzaam. — Hoe staat het nu met bovenvermelde zekerheid? Zeker is het feit der Amerikaansche crisis. Vele artikelen, met name de voor den export geproduceerde, daalden sterk in prijs. Ging daarmee de dollar in *algemeen* koopvermogen vooruit? Dit is reeds niet volkomen zeker meer, al is het waarschijnlijk. Om te dezen zekerheid te hebben, dat en zoo ja, hoeveel de dollar in koopkracht rees, zou men wederom over vrijwel volledige indexcijfers moeten beschikken. Het „geld” werd duur, d.w.z. het crediet trok zich terug. Maar duur „geld” wil nog niet zeggen gestegen koopkracht van het ruilmiddel! Geldrente is maar één soort van prijs, n.l. die voor het verschaffen der beschikkingsmacht over kapitaalgoederen, maar hoe staat het nu met alle andere prijzen? Bovendien wil ik er op wijzen, dat, wanneer de schrijver in dit verband zegt dat „de oorzaak bij deze muntsoort gelegen heeft”, daarmee niet bedoeld kan zijn, dat oorzaken aan den kant van den dollar zijn wisselkoers determineerden en opdreven, doch alleen, dat de oorzaak in Amerika lag, bij den aldaar intredenden conjuncturomslag, dus aan den kant van de *goederen*. Er zou appreciatie van den dollar ontstaan zijn door de inzinking van het verkeer, maar waarom dan te spreken van een „oorzaak bij deze muntsoort”?

Maar nu verder. Zij toegegeven, dat in Amerika de *tendenz* werkte, die den dollar en zijn koers omhoog dreef. Is er dan *zekerheid*, dat de stijgende notering geheel of nagenoeg geheel op Amerikaansche rekening moet geboekt? Of kan ook Europa in die stijging *aandeel* hebben gehad? Mij dunkt: dáár gaat het om bij de beoordeeling van de geld- en bankpolitiek in de diverse landen van Europa.

Wanneer nu de rijzing van den dollar uit den Amerikaanschen conjuncturomslag „met zekerheid” zou kunnen worden verklaard, dan hebben wij toch aan

den anderen kant te rekenen met den conjuncturomslag in *Europa*, afgeleid of niet-afgeleid, en dan zal, consequent geredeneerd, *deze* omslag op de Europeesche valuta's gelijksoortigen invloed moeten uitoefenen als de Amerikaansche omslag op den dollar. Mij dunkt: tegen deze logica kan niemand bezwaar hebben. Doch dan zien wij, dat enerzijds de dollar zal stijgen, anderzijds die Europeesche valuta's meer waard worden en er bij de vorming van den dollarkoers een spel van strijdige krachten aan den gang is, waarvan moeilijk is te zeggen, welke tendenz het zal winnen. Nu kan men wel inductief gaan redeneeren, wijzen op den gestegen dollarkoers en zeggen, dat *dus* de dollar het in duurte heeft gewonnen, maar zulk een betoog is nimmer exact. Want het blijft bij *gissen*, dat inderdaad de stijging geheel moet worden toegeschreven aan het surplus in intensiteit der Amerikaansche depressie boven de Europeesche en aan de daaruit dan wellicht resulterende grootere koopkracht van den dollar boven het pond, den franc, den gulden enz. De tegenopmerking, dat zeer wel de crisis aan gene en deze zijde van den Oceaan ongeveer in gelijke verhouding de koopkracht kan hebben beïnvloed, zoodat daaruit niet de dollarstijging is te verklaren, of ook, dat de dollarstijging niet noodzakelijk volledig beantwoordt aan het intensiteitsverschil tusschen de eene crisis en de andere, zoodat er een „onverklaarde rest” in dien koers kan zijn, wijst op mogelijkheden, die door het betoog, dat alles in dezen op de dollarrekening moet worden geboekt, niet zijn buitengesloten of krachteloos gemaakt.

Wanneer ik mij dus houd aan hetgeen de geachte schrijver omtrent de omstandigheden zegt, die zijn vermoeden tot zekerheid zouden maken, dan zou ik meenen, dat, hoe verzekerd hij zichzelf in dezen moge houden, nochtans in zijn redeneering schakels ontbreken, zonder welke zijn verzekerdheid zich moeilijk aan den onbevungen, critischen lezer kan mededeelen.

Dat in de monetaire positie der overige landen in deze periode geenerlei wijziging kwam, kan de heer Bruins alleen zeggen voor de *aambodzijde* van het geld. Doch er is inflatie mogelijk en toeneming van inflatie zonder dat de circulatie met één biljet wordt vergroot, om de eenvoudige reden, dat er ook een maatschappelijke behoefte aan geld als ruilmiddel bestaat en dat, wanneer die behoefte afneemt, terwijl de geldvoorraad zich niet aanpast doch ongeveer gelijk blijft, het geld gedeprecieerd raakt door oorzaken aan geldzijde (gemis aan elasticiteit). Het is dus alweer niet klemmend, in den zin van zekerheid gevend, wanneer de schrijver meent, dat de ontstentenis van wijziging in de monetaire positie der overige landen en de verhooging van het disconto in sommige dier landen, welke van het standpunt der Vissering-groep bovendien van nagenoeg geen invloed is op de circulatie in deze abnormale tijden, zou *moodzaken* „het verloop van den dollar in de bedoelde periode in de eerste plaats toe te schrijven aan de interne toestanden in de V. S.” De malaise in Europa doet de behoefte aan ruilmiddel afnemen. Blijft de circulatie in de meeste landen nagenoeg gelijk, dan deprecieert daar het geld en is de dollarstijging ten deele althans de uitdrukking van de Europeesche geldtoestanden.

Trouwens, de schrijver schijnt zelf toch niet geheel zeker van zijn zaak, in zoover hij een achterdeurtje openhoudt in de geciteerde woorden „in de eerste plaats”. Er is dus ook een tweede plaats, en wanneer dit inderdaad is bedoeld, dat n.l. ook de toestand der Europeesche valuta's *deel* heeft in de koersschommelingen, vooral in stijgende lijn van het papier op New York, dan staan ten slotte de schrijver en ik niet zoo ver van elkander af. Dat de koersstijging b.v. hier te lande geheel op rekening van onzen gulden zou komen, zoolang deze niet van de dwalingen zijns wegs teruggekeerd is tot het goud, is nooit beweerd. Evenmin als ooit gezegd is, dat de duurte geheel op rekening zou komen van het geld. Maar hetgeen betoogd wordt is niets anders, dan een aandeel van

den Nederlandschen gulden en in de duurte en in den dollarkoers. Wordt de koopkracht van den gulden opgevoerd, natuurlijk in bedachtzaam tempo, dan zal het aandeel, dat onze gulden nam in het ongunstig verloop van den dollarkoers, verminderen. En keert ten slotte onze gulden tot zijn goudwaarde terug, dan zijn wij van deze ellende, van dit verkapte invoerrecht op levensbenoedigheden van den eersten rang, verlost, laat ons loopen voor goed. Hierover bestaat tusschen prof. Bruins en mij geen verschil. Doch dat hij overtuigend zou hebben aangetoond, hoe de dollarkoers goeddeels, zool niet geheel, het werk van den dollar of van den Amerikaanschen conjunctuur-omslag zou zijn, waaruit zou volgen, dat althans in dit opzicht de Europeesche Regeeringen en Circulatiebanken geenerlei verantwoordelijkheid zou drukken, kan ik niet toegeven. Het gaat, wanneer men van „zekerheid” spreekt, om exactheid. En deze heb ik in het stuk, hoe lezenswaardig ook, tot mijn leedwezen gemist. Het gaat niet uit boven vermoedens en waarschijnlijkheden. De practijk is daarmede doorgaans eerder tevreden dan de wetenschap. Doch ten slotte is toch de practijk zelve het meest gebaat door een concludenten gedachtengang bij vraagstukken, die haar zoo sterk interesseeren als wisselkoersen en geldpolitiek.

Het is mij alleen om weergeving van mijn wetenschappelijke overtuiging, niet om polemieek of Rechtshaberei te doen.

Natuurlijk zou een eventueele nadere toelichting door den heer Bruins van zijn standpunt mij sterk interesseeren, gelijk ook zijn vorige stukken dat deden. Of ik mij daarna nog in discussie zal begeven, moge ik van omstandigheden laten afhangen. Het komt mij voor, dat ik in het voorgaande mijn meening omtrent dit moeilijk vraagstuk zóó uitvoerig heb uiteengezet, dat ik alleen in geval van noodzaak of urgente wenschelijkheid nog meer ruimte zou mogen in beslag nemen.

H. W. C. BORDEWIJK.

Bussum, Augustus 1921.

* * *

Professor Bordewijk zal het mij niet euvel duiden, wanneer ik na de beide door hem besproken artikelen ditmaal met enkele aantekeningen volsta, die, naar ik hoop, mijn bedoeling nog eenigszins zullen verduidelijken.

In de eerste plaats ga ik geheel accoord met wat de schrijver zegt over het bestaan van een disagio van het goud en de onmogelijkheid in dit opzicht in den dollar een „vast punt” te zien. Wanneer ik evenwel in mijn artikelen ertegen waarschuw in den dollar te zien een „vast punt, uit welks koers de andere hun feilen en tekortkomingen tot in fracties nauwkeurig kunnen aflezen”, dan is het woord „vast” hier allermint in den bedoelden zin gebruikt. Op den bijzin komt het aan. Het disagio ten opzichte van den dollar — en dit is inderdaad de voornaamste stelling van mijn betoog — is *niet* zonder meer te aanvaarden als de cijfermatige uitdrukking van mogelijke in de betrokken landen begane fouten in de gevolgde geld- en credietpolitiek. In dien zin is, naar ik poogde aan te toonen, de dollar geen vast punt gebleken en kan hij ook thans vooralsnog niet als zoodanig gelden.

Wanneer prof. Bordewijk het ter adstructie van deze stelling dienende diagram van het verloop der wisselkoersen bespreekt, wijst hij er o.a. op, dat ook tusschen Juni '20 en Januari '21 de voortdurende schommelingen, die in de valuta's van de verschillende Europeesche landen zijn aan te wijzen, herhaaldelijk voor korten tijd met den dollar zijn parallel gegaan. Op zichzelf is dit juist. Niettemin blijkt echter m.i. uit het diagram onmiskenbaar, dat alleen in het verloop van den dollar zich in genoemd tijdperk de bewuste groote golfbeweging vertoonde, parallel aan de toenemende spanningen in het credietwezen daar te lande.

Mr. Bordewijk maakt in dit verband de opmerking, dat de crisis zich toch ook in de andere landen even-

zeer heeft doen gevoelen en dat de rol van Europa in dit opzicht toch niet een louter passieve is geweest. Het kan zijn, dat ik mij hier niet voldoende scherp heb uitgedrukt. Wat de schrijver in dit verband opmerkt, onderschrijf ik grootendeels. Wat ik echter meen, en wat in dezen dan ook alleen van beteekenis is, is, dat de voortdurend toenemende acute spanning in het credietwezen, die aan de eigenlijke crisis is voorafgegaan en ten slotte tot den omslag heeft geleid, zich hoofdzakelijk, zoo niet geheel, in de Vereenigde Staten voltrokken heeft. Daar, en daar alleen, steeg de daggeldrente weder tot 30 en 50 pCt., daar werd men weder door de omstandigheden op groote schaal geforceerd tot de bekende middelen om zich op korten termijn liquide gelden te verschaffen.

Neemt men daarbij tevens in aanmerking, dat van alle betrokken landen de V. S. alleen en uitsluitend crediteur waren, terwijl Europa voor ontzaglijke bedragen op allerlei termijn debiteur was en is en — nog erger — allerlei onmisbare goederen voorhands slechts betrekken kan tegen verder crediet, dan is naar het schijnt de passiviteit van Europa gedurende deze crisisperiode voldoende verklaard. Ook op de aan Europa verleende credieten richtte de geforceerde liquidatie zich. Europa miste de noodige betaalmiddelen. Vandaar de toenemende spanningen, zich uitend in een abnormale stijging van den dollarkoers.

Dat ook in Europa de acute prijsval zich manifesteerde en dat dit onder allerlei eigen omstandigheden geschiedde, verandert hierin niets.

Wanneer het gaat om verklaring en beoordeeling van het feitelijk wisselkoersverloop, kan in het algemeen slechts met vermoedens worden gewerkt en dan nog maar met de uiterste voorzichtigheid. Een van de eerste plichten, die de wetenschap in dezen tijd heeft, is m.i. juist deze, dat zij gedurig wijst op de ontzaglijke ingewikkeldheid en de talrijkheid der factoren, die in dit dagelijksch verloop tot uiting komen, en waarschuwt tegen overijde en te absolute conclusies. Wanneer ik niettemin meende, wat betreft de hoofdzakelijke verklaring van het dollarverloop in het bedoelde tijdvak te mogen spreken van een vermoeden, dat tot zekerheid werd, dan is het wegens het genoemde complex van gebeurtenissen, dat in zijn invloed op de wisselkoersen geheel parallel verliep met de ontwikkeling van de daggeldrente in Wallstreet en eveneens met het niveau der groothandelsprijzen zelf.

Wanneer prof. Bordewijk dan ook wederom de stelling uitspreekt, dat het de inflatiepolitiek der papierlanden is, die schuldig staat aan de daling van de verschillende papiergeldsoorten tegenover den gouden dollar, dan kan ik, al wil ik allermint de rol, die in vele landen inflationistische maatregelen hierbij mede gespeeld hebben, wegcijferen, niettemin deze stelling allermint in hare volheid aanvaarden.

In mijne beide artikelen beriep ik mij niet alleen op de gebeurtenissen ten opzichte van den dollar, doch ook op het onderling verloop der koersen van de verschillende landen van Europa.

Laat ik ditmaal de overige Europeesche landen buiten beschouwing laten en tegenover de V. S. alleen Zweden stellen.

Omtrent den aard van de tot voor enkele weken in Zweden gevolgde politiek kan geen verschil van meening bestaan. Deze is steeds de meest stringente geweest, die zich liet denken. Zoolks wij thans weten is de abdicatie van de politiek die in den oorlog de Zweedsche kroon korten tijd zelfs belangrijk boven het goud uit voerde, niet een vrijwillige geweest, doch gevolg van een zwichten voor bedreigingen met economische tegenmaatregelen van Engelse zijde. Ook daarna is Zweden echter bij voortdurend uiterst geserreerd geweest in zijn geld- en credietpolitiek, veel geserreerder dan de Federal Reserve Board in de Vereen. Staten tot midden 1920 ooit geweest is. Desniettemin staat na den oorlog Zweden bij voortdurend voor een zeer ernstig disagio tegenover den dollar, een disagio, dat aanvankelijk het disagio van

onzen gulden zelfs belangrijk overtrof en ook thans nog nauwelijks geringer is.

Een dergelijk koersverloop wijkt dermate af van wat naar het inflatiecriterium te verwachten ware geweest en is er zelfs dermate mede in strijd, dat, wil men toch den inflatiefactor als voornaamste of zelfs eenige wetenschappelijke verklaring handhaven, men het bestaan daarnaast zal moeten erkennen van „bijzondere omstandigheden” van zoodanigen omvang, dat het ook uit wetenschappelijk oogpunt wel van belang is, zoo mogelijk deze bijzondere omstandigheden nader te onderzoeken. Mijn beide door prof. Bordewijk aangehaalde artikelen zijn niet anders dan een bescheiden poging op enkele dier omstandigheden het licht te doen vallen.

Vóór den oorlog was dit alles anders. Stond men toenmaals voor afwijkingen in de wisselkoersen, dan waren deze in den regel van uiterst geringe betekenis en reageerden zij op de normale in verband ermede getroffen maatregelen steeds op zoodanige wijs, dat de wetenschap in haar recht was, wanneer zij meende de verschijnselen op dit gebied afdoende en als ik prof. Bordewijk in dit germanisme volgen mag, „restloos” te kunnen verklaren uit een zij het gemoderniseerde quantiteitstheorie, deze theorie opgevat niet alleen in dien zin, dat tusschen de hoeveelheid geld en de hoeveelheid goederen een statisch verband aanwezig is, maar ook in dien anderen veel ruimeren zin, dat de verhouding tusschen geld en goederen en in ieder geval die tusschen de geldsoorten der verschillende landen onderling dan ook dynamisch steeds door maatregelen ten opzichte van het geld reguleerbaar was.

Dikwijls vraag ik mij af, of dit ook thans nog ten volle houdbaar is en of niet telkens blijkt, dat ook de meest rigoureuze „maatregelen ten opzichte van het geld” — waaronder natuurlijk de credietpolitiek begrepen is — hunne natuurlijke en misschien zelfs betrekkelijk enge grenzen hebben.

Is er mitsdien naast het gebied, waarop het wetenschappelijk denken zich hier tot dusver concentreerde, nog een onontgonnen terrein? Kan er gesproken worden van een weerstandsvermogen der valuta, gelegen buiten het gebied, waar Regeering en Centrale Bank almachtig zijn, beheerscht door factoren op andere wijze en wellicht dieper, verankerd in het economisch leven van een volk? Factoren, die in gewone tijden beneden de oppervlakte blijven, doch thans wellicht een overheerschende rol spelen? Of is alles reeds verklaard met een beroep op spanningsverschijnselen van de besproken soort en machtsfactoren als de betalingen op de Duitschland opgelegde schadevergoeding?

Het zijn slechts vragen. Vragen echter, die, naar het schijnt, allengs met zoodanigen nadruk naar voren komen, dat zij bezwaarlijk zonder meer ter zijde kunnen worden gesteld.

B.

DE INTERNATIONALE ARBEIDS- ORGANISATIE.

Toen de Vredesconferentie had besloten in de vredesverdragen de organisatie op te nemen van den Volkenbond, heeft zij begrepen, dat ter verkrijging van internationale samenwerking op sociaal gebied naast de politieke organisatie, noodig was eene internationale sociale organisatie. Het statuut van den Volkenbond, voortspuitende uit den wensch der verdragsluitende partijen „om de samenwerking tusschen de volken te bevorderen en dezen vrede en veiligheid te waarborgen” vormt als eerste deel een gulden inleiding op de eigenlijke vredesvoorwaarden in de verdragen van Versailles en St. Germain. Als ware het om de vredesvoorwaarden ook aan het slot een schoon aanzien te geven, werd als laatste deel in de vredesverdragen opgenomen de Internationale Organisatie van den Arbeid.¹⁾ Zij berust, naar de aanhef

¹⁾ Zoowel het eerste als het laatste deel van het vredesverdrag van Versailles in de authentieke Fransche en

van dit deel van het Vredesverdrag vermeldt, op de overweging, dat de algemeene vrede „slechts gevestigd kan worden op den grondslag van sociale rechtvaardigheid”, „dat er arbeidsvoorwaarden bestaan, welke voor velen onrecht, ellende en ontberingen medebrengen”, en dat „het niet-aannemen door eenig volk van een werkelijk menschevaardige arbeidsregeling het streven in den weg staat van andere volken, die het lot der arbeiders in hun eigen land wenschen te verbeteren”.

De vredesvoorwaarden in engeren zin scheiden in de vredesverdragen de twee organisaties, die nochtans in nauw verband tot elkaar staan. Niet alleen omvat het lidmaatschap van den Volkenbond tevens dat van de Internationale Organisatie van den Arbeid, doch het Internationale Arbeidsbureau, dat de vaste kern is der Arbeidsorganisatie, maakt deel uit van de instellingen van den Volkenbond; de kosten van het bureau worden ook door den Volkenbond gedragen.

Het bureau is belast met de verzameling en publicatie van gegevens op sociaal gebied en met de voorbereiding van de Internationale Arbeidsconferenties, de algemeene leden-vergaderingen der Organisatie. De samenstelling zoowel van deze Conferenties als van den Raad van Beheer onder wiens toezicht het Internationaal Arbeidsbureau is gesteld, berust op het beginsel van samenwerking van vertegenwoordigers der regeeringen, van die der werkgevers en der arbeiders en wel in de verhouding van 2 regeeringsvertegenwoordigers met 1 vertegenwoordiger van ieder der groepen van werkgevers en arbeiders.

De Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau bestaat uit 12 regeeringsvertegenwoordigers (acht aangewezen door de acht voornaamste landen op het gebied van de nijverheid, en vier door de regeeringsvertegenwoordigers der andere landen op de Internationale Arbeidsconferentie), 6 vertegenwoordigers van de werkgevers en even zooveel van de arbeiders, telkens voor den tijd van drie jaar te verkiezen door de vertegenwoordigers van de werkgevers en van de arbeiders op de Internationale Arbeidsconferentie.²⁾

Naar de Internationale Arbeidsconferentie kan ieder Lid der Organisatie afvaardigen twee vertegenwoordigers van de Regeering, één van de werkgevers en één van de arbeiders. Aan ieder dezer vertegenwoordigers kunnen technische raadslieden worden toegevoegd en wel ten hoogste twee voor elk op de agenda eener Conferentie voorkomend punt.

Indien op eene Conferentie onderwerpen behandeld worden, die in het bijzonder vrouwen betreffen, moet ten minste één der technische raadslieden een vrouw zijn. De vertegenwoordigers en technische raadslieden van de werkgevers en van de arbeiders worden door de Regeering benoemd in overeenstemming met de voornaamste vakorganisaties van werkgevers en arbeiders. Slechts de vertegenwoordigers hebben recht te stemmen en wel hoofdelijk, zoodat ieder land 4 stemmen kan uitbrengen. Indien echter een land één der vertegenwoordigers van de arbeiders of van de werkgevers niet heeft aangewezen, of indien deze niet tot de Conferentie wordt toegelaten op grond dat de geloofsbrieven niet in orde zijn bevonden, heeft de vertegenwoordiger van de andere sociale groep van dat land wel het recht om aan de beraadslagingen deel te nemen, doch niet om te stemmen.

De Conferenties kunnen met $\frac{2}{3}$ meerderheid der stemmen „ontwerp-verdragen” of „aanbevelingen” opstellen. Rechtstreeks bindend voor de Leden der Engelsche teksten en de officieele Nederlandsche vertaling zijn opgenomen in Staatsblad 1920, No. 127.

²⁾ Als de acht voornaamste landen op het gebied van de nijverheid werden aangewezen: Duitschland, België, Frankrijk, Engeland, Italië, Japan, Zwitserland en de Vereenigde Staten, voor welk laatste land, zoolang het niet aan de Arbeidsorganisatie deelneemt, in de plaats treedt Denemarken. Daarnevens hebben thans in den Raad zitting regeeringsvertegenwoordigers van Argentinië, Canada, Spanje en Polen. Onder de zes arbeiders-vertegenwoordigers bevindt zich een Nederlander, de heer M. J. Oudegeest.

ternationale Arbeidsorganisatie zijn noch de ontwerpverdragen, noch de aanbevelingen. Het statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie legt den leden aanzien van de aldus ontworpen regelingen slechts één verplichting gebiedend op: de Leden moeten deze ontwerpverdragen en aanbevelingen binnen den tijd van één jaar, — in bijzondere omstandigheden uiterlijk binnen den termijn van anderhalf jaar — na de sluiting van eene Conferentie in hun land voorleggen aan de bevoegde autoriteit of autoriteiten.

Deze kunnen de ontwerpverdragen goedkeuren of niet. In het eerste geval geeft, zegt de betreffende bepaling van het vredesverdrag, het Lid kennis van de bekrachtiging van het verdrag aan den Secretaris-Generaal van den Volkenbond, die deze bekrachtiging inschrijft. De bekrachtiging is derhalve niet gedacht als eene zelfstandige handeling, doch de goedkeuring door de bevoegde macht wordt als de bekrachtiging beschouwd. De verdragen treden in werking op den daarvoor in ieder ontwerpverdrag bepaalden datum, nadat ten minste twee Leden, — in een enkel ontwerpverdrag (dat betreffende de werkloosheid), is dit aantal gesteld op drie —, de bekrachtiging hebben doen inschrijven en de Secretaris-Generaal van den Volkenbond van deze inschrijving kennis heeft gegeven aan alle Leden. De Leden zijn wel verplicht de goedgekeurde verdragen ook toe te passen op de koloniën, die geen zelfbestuur hebben, doch slechts voor zoover de plaatselijke toestanden het mogelijk maken, en met de wijzigingen door de plaatselijke omstandigheden geboden. Wordt een ontwerpverdrag door de bevoegde macht niet goedgekeurd, dan is het Lid aan geen verdere verplichting gehouden.

Eene dergelijke procedure is voor de aanbevelingen niet voorgeschreven. Eenmaal aan de bevoegde macht voorgelegd, kunnen zij worden nagekomen of niet. De Leden zijn slechts gehouden de naar aanleiding van de aanbevelingen genomen maatregelen aan den Secretaris-Generaal van den Volkenbond mede te deelen.

Wie is of zijn „de bevoegde autoriteit of autoriteiten?”

Het vredesverdrag werkt dit niet nader uit, en men zal de vraag in ieder land hebben te beantwoorden naar de regelen van de nationale constituties.

Voor Nederland — dat door zijn toetreding tot den Volkenbond tevens lid is der Internationale Arbeidsorganisatie —, is het antwoord niet twijfelachtig, zoo min als voor andere parlementair geregeerde landen. Uit de omstandigheid, dat de ontwerpverdragen — althans die der eerste Internationale Arbeidsconferentie van Washington —, regelingen bevatten, die onderwerpen van wetgeving betreffen, vloeit reeds voort, dat de goedkeuring moet geschieden door de wetgevende macht, Kroon en Staten-Generaal. Ook indien echter het in een ontwerpverdrag geregeld onderwerp zou behooren tot de bevoegdheid van de uitvoerende macht, zou goedkeuring bij de wet niettemin noodzakelijk zijn, omdat de ontwerpverdragen de landen, die tot een ontwerpverdrag zijn toegetreden, voor een aantal jaren binden en daardoor in ieder geval, zij het middellijk, in de bevoegdheid van de wetgevende macht ingrijpen. Deze goedkeuring door de wetgevende macht ligt in de lijn van het voorschrift van het tweede lid van artikel 59 der Grondwet, dat bekrachtiging van verdragen, wettelijke rechten betreffende, slechts toelaat na goedkeuring door de Staten-Generaal. Het grondwetsartikel zelf is overigens niet toepasselijk, daar de bevoegdheid tot het sluiten van verdragen, bij artikel 59 aan de Kroon verleend, krachtens de bepalingen van het vredesverdrag in dezen is overgegaan op de Internationale Arbeidsconferentie; de „ontwerpverdragen” toch, vastgesteld door eene Internationale Arbeidsconferentie, zijn volkomen gelijk te stellen met verdragen, langs diplomatieken weg tot stand gekomen, naar het woordgebruik van de Grondwet „door den Koning gesloten”.¹⁾

¹⁾ In verband hiermede verdient het wellicht aanbeve-

De Regeering heeft derhalve ter uitvoering van de in het vredesverdrag opgenomen internationale verplichting binnen den aangegeven termijn de ontwerpverdragen voor te leggen aan de Kroon en de Staten-Generaal.

Voorlegging aan de Kroon alleen en niet aan de Staten-Generaal, ook indien de Kroon op het advies van hare verantwoordelijke bewindslieden van oordeel zou zijn, dat toetreding tot het ontwerpverdrag niet wenschelijk is, zou volgens de betreffende bepaling van het Vredesverdrag niet toelaatbaar zijn te achten. In de eerste plaats toch zegt het artikel uitdrukkelijk, dat de voorlegging moet geschieden aan de „bevoegde autoriteit of autoriteiten” en zijn de Staten-Generaal ongetwijfeld tot die autoriteiten te rekenen.

Daarenboven zou bij de opvatting, dat voorlegging aan de Staten-Generaal in het veronderstelde geval niet noodig zou zijn, in eene parlementaire monarchie de beslissing omtrent de vraag of het ontwerpverdrag aan het parlement ter beoordeeling zal worden voorgelegd, feitelijk bij de regeeringen berusten. De bedoeling van het vredesverdrag is echter kennelijk — door den Britschen oud-minister Barnes, een der medewerkers aan de samenstelling van de betreffende bepalingen, werd dit bij het Engelsche Lagerhuis uit den tekst van een officieel stuk der Engelsche Regeeringsvertegenwoordiging ter Vredesconferentie ten overvloede aangetoond —, dat over de ontwerpverdragen niet door de regeeringen in besloten kring, maar in volle openbaarheid door of althans met medewerking van de volksvertegenwoordigingen zou worden beslist.

De bevoegdheid tot het maken van rechtstreeks bindende regelingen kon aan het nieuwe internationale „arbeidsparlement” niet worden gegeven, maar de organisatie werd opgetrokken op deze twee pijlers; deelneming in de leiding van het Arbeidsbureau en aan de beraadslagingen en besluiten der Conferenties door vertegenwoordigers van de meest belanghebbende maatschappelijke groepen, en beslissing over de aanvaarding van de door de Conferenties opgestelde verdragen door de nationale volksvertegenwoordigingen. In de medewerking van de nationale democratiën is de waarborg gezocht voor de aanvaarding en toepassing van de door internationale samenwerking ontworpen regelingen. Wie aan dit beginsel tornt, tast de grondslag aan der nieuwe sociale volkerenorganisatie.

Tot waarborg van de naleving van de bepalingen der van kracht geworden ontwerpverdragen is aan de vakverenigingen van werkgevers en werknemers — nieuwe vordering der democratie — en aan ieder Lid der Internationale Arbeidsorganisatie, het recht gegeven zich, ingeval van overtreding der verdragsbepalingen, met een klacht te wenden tot den Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau.

Indien de Raad van Beheer, — die daartoe ook ambtshalve of op klacht van een afgevaardigde ter Conferentie kan overgaan —, daartoe het verzoek doet, benoemt de Secretaris-Generaal van den Volkenbond eene Commissie van Onderzoek van drie leden, te kiezen uit een lijst, waarvoor door elk van de Leden der Arbeidsorganisatie drie personen zijn opgegeven, deskundig op industrieel gebied, waarvan één vertegenwoordiger van de werkgevers, één van de arbeiders en één tegenover beide categorieën onafhankelijk staande.¹⁾ Uit elk dezer drie categorieën

ling bij de aanhangige grondwetsherziening artikel 59 lid 1 der Grondwet zoodanig te wijzigen, dat daarin bepaald worde, dat de Koning alle verdragen sluit „behoudens de uitzonderingen, voortvloeiende uit internationale rechtsregels”.

¹⁾ Voor Nederland werden, bij Kon. Besluit van 5 Juli 1920 No. 97 (Staatscourant van 21 Juli 1920), als zoodanig aangewezen: als vertegenwoordigers van de werkgevers en van de arbeiders onderscheidenlijk J. A. E. Verkade en E. Flimmen en als tegenover werkgevers en arbeiders onafhankelijk staande deskundige op industrieel gebied Mr. M. W. F. Treub.

wordt één Lid in de Commissie van Onderzoek benoemd.

De betrokken Regeeringen kunnen van de beslissing der Commissie van Onderzoek in beroep komen bij het Internationale Hof van Justitie.

Elk Lid der Internationale Arbeidsorganisatie kan zich voorts rechtstreeks tot het Internationale Hof van Justitie wenden, wanneer een Lid de verplichtingen niet nakomt, in het vredesverdrag voorgeschreven met betrekking tot de voorlegging van de ontwerp-verdragen en aanbevelingen aan de bevoegde macht.

Het Hof van Justitie beslist in hoogste instantie en kan, indien een Lid nalatig blijft aan de genomen beslissing gevolg te geven, maatregelen van economischen aard voorschrijven.

Aldus is het Internationale Hof van Justitie op sociaal gebied reeds bij voorbaat als opperste rechter met bindende bevoegdheid aangewezen en kunnen de Leden der Arbeidsorganisatie — in afwijking van de definitieve regeling van de bevoegdheid van het Hof in andere internationaal-rechtelijke geschillen — de rechtsmacht van het Hof inroepen tegen ieder Lid, dat zijne verplichtingen niet nakomt, ook tegen zijn wil.

A. M. JOEKES.

DE RIJKSCONFERENTIE.

III. *)

Er is dezer dagen na het definitief uiteengaan van de Conferentie een officieel rapport verschenen, dat op zichzelf niet zoo heel veel nieuws bracht, maar dat veel commentaar heeft uitgelokt, zoodat het misschien de moeite loont nog eens, voor de laatste maal, op de zaak terug te komen. Dat de Conferentie in de geschiedenis van het Britsche Rijk een belangrijke plaats zal blijven innemen, staat vast. Toch heeft zij weinig groote beslissingen genomen. Verreweg haar belangrijkste positieve resultaat is de Conferentie van Washington, eigenlijk ook maar een uitstel van beslissing, maar in den grond toch, zooals ik in mijn vorig artikel uiteenzette, een zwenking van heel de Britsche politiek van Japan tot Amerika onder inwerking van de houding door Canada ingenomen. Voor de rest zijn de resoluties betreffende inwendige verbindingen en inwendige landverhuizing slechts zoovele wenschen, waaraan pas de verschillende parlementen effect kunnen geven. En terwijl er in 1917 een besluit was genomen om een opzettelijke constitutioneele vergadering te houden, waar plannen voor geregelder en doeltreffender onderling overleg besproken hadden moeten worden, kan men aannemen, dat deze Conferentie zich voorgoed van dat besluit heeft afgemaakt met een vage uitspraak over de wenschelijkheid van jaarlijksche conferenties.

Dit is overigens van het grootste belang. Ik sprak in mijn eerste artikel ¹⁾ van de ambities van sommigen (reeds vaak verijdeld, maar nimmer opgegeven) om de Rijksconstitutie op een grondslag van centralisatie te reorganiseeren. Zoo groot is de argwaan van de dominions daartegenover, dat zij zelfs van het plan van 1917, dat hen nochtans nergens toe bond, zijn teruggekomen. De wensch naar jaarlijksche conferenties, die zij thans hebben uitgesproken, beteekent slechts, dat zij alles bij het oude willen laten. Geen andere methode van Rijksbestuur dan die door middel van overleg op voet van gelijkheid als tusschen bondgenooten vindt genade in hun oogen. Daarin is niets verrassends. Men kan zich alleen afvragen, of deze laatste conferentie dan heeft aangetoond, dat die methode ideaal is. Maar daarop moet het antwoord zeer beslist ontkennend luiden. Een bezwaar heeft zich pijnlijk doen gevoelen, en zal jaarlijksche conferenties nog wel voor langen tijd een vrome wensch doen blijven, en dat is dat het politieke leven der dominions door de lange afwe-

zigheid hunner eerste-minsters ontwricht wordt. Toch ligt in de persoonlijke deelneming der eerste-minsters heel het geheim van het belang en van het succes der conferenties. Het is het onmiddellijk in contact treden van de verschillende regeeringen van het Rijk, waar het op aankomt. Het is de vraag, of consultatie door gezanten ooit bevredigend zal kunnen werken. Het gaat tusschen de deelen van het Britsche Rijk, moet men bedenken, niet om het uit den weg ruimen van het een of ander geschil, niet om het ontwerpen van een vergelijk in de een of andere kwestie, maar om het vaststellen van heel een gemeenschappelijke politiek. Dat kan alleen geschieden door mannen van hoog gezag in hun verschillende landen, ja eigenlijk alleen door hen, die de macht hebben om hun toezeggingen gestand te doen. Men heeft gezien hoe de bondgenooten van den oorlog, die ook in veel nauwer verband met elkaar gebracht zijn dan Staten plachten te wezen, nauwelijks meer op andere wijze met elkaar kunnen onderhandelen. De eene conferentie van eerste-ministers volgt op de andere. Men kan ook zien, hoe de Volkenbond, die immers in het Britsche Rijk zijn waarachtig prototype heeft, kwijnt, mee door de afwezigheid op zijn vergaderingen van de eigenlijke machthebbers. En het Britsche Rijk leert, hoe bezwaarlijk het zijn zal ooit voor die moeilijkheid een oplossing te vinden. Het is al goed en wel, wanneer een reisje van een paar uur om het Kanaal over te steken voldoende is om de regeeringen bij elkaar te brengen. Maar de eerste-minsters van Australië en Zuid-Afrika zijn maanden uit hun landen afwezig geweest en dat kan niet dikwijls herhaald worden. Men dringt er in Engeland nu weer op aan, dat de Hooge Commissarissen der dominions in Londen mannen van een andere statuus dan tot nog toe zullen zijn, staatslieden, die de betrekkingen met de Rijksregering geregeld zullen kunnen onderhouden. Maar de dominions hebben daar nooit veel voor gevoeld. Zij hebben altijd gegreemd, dat die vertegenwoordigers, als men hun te veel de vrije hand liet, ver van de atmosfeer van hun eigen land onder den invloed van Londen zouden raken en onder den Engelschen eerste-minister een soort Rijksraad zouden gaan vormen, die aan de controle der dominions zou ontsnappen. Liever dan dat te wagen blijven de regeeringen der dominions door den telegraafkabel met den Engelschen eerste-minister in verbinding. Met den eerste-minister. De minister van Koloniën wordt zooveel mogelijk uitgeschakeld. Zijn ambt toch schijnt het moederland ten opzichte van de dominions op een hooger plan te handhaven. Onderhandelen met den eerste-minister zelf is voor de dominions een van de teekenen van die gelijkheid van positie, die hun zoo lief is. Dit is een omstandigheid, die er niet weinig toe bijdraagt om de positie van den Engelschen eerste-minister ten opzichte van zijn collega's nog meer te verheffen. Maar... that is another story.

Ten slotte dringt zich nog een overweging op, als men de resultaten van deze laatste conferentie beschouwt. De dominions hebben een zeer actief deel genomen in het bepalen van de houding van het Rijk ten opzichte van de Vereenigde Staten en Japan. Maar daartoe heeft zich hun belangstelling voor de buitenlandsche politiek eigenlijk bepaald. Evengoed als Amerika „zich desinteresseert van” de Opper-Silezische kwestie, evengoed heeft het Foreign Office het moeilijk gevonden om de koloniale eerste-ministers in de meer specifiek Europeesche en zelfs Europeesch-Aziatische verwickelingen stelling te doen nemen. 't Is waar, dat zij ten slotte zich bij Engelslands politiek juist in de Opper-Silezische zaak schijnen te hebben aangesloten. Zij zijn dan ook op dit oogenblik in Frankrijk niet weinig impopulair en de zes stemmen van het Britsche Rijk in den Volkenbond doen opgeld in de Fransche pers. Maar inderdaad is er in de dominions een sterke neiging om zich door het moederland niet in zulke verwickelingen te laten meeslepen. De Engelsche regeering, wel we-

*) [Zie voor II het nummer van 22 Juni 1921. — Red.]

1) [In het nummer van 27 Juli 1921. — Red.]

tend, dat materiele steun ingeval van nood zou afhangen van de toestemming der dominions, doet reeds van te voren haar best om hen erin te betrekken. Juist om diezelfde reden houden de dominions zich liefst op een afstand. Men beweert, dat het Foreign Office over hun houding teleurgesteld is. Die houding is niettemin volmaakt natuurlijk en ligt geheel in de traditie. De oorlog is een geweldige schok geweest, maar hij heeft de zaken van deze wereld niet zoo grondig veranderd als sommigen zich vaak schijnen te verbeelden. Nog steeds zien de Britsche dominions op tegen de lasten, die de verdediging des Rijks hun zou kunnen opleggen, en nog steeds laten zij die zooveel mogelijk over aan het moederland, weinig gesteld op de eer van een aandeel in de buitenlandsche politiek, wanneer hun dat op bijdragen tot leger en vloot zou komen te staan. Onder het régime van vrijheid en gelijkheid, dat nu eenmaal de overhand houdt, zou er op die wijze gevaar bestaan, dat de buitenlandsche politiek van het Rijk in brokken uiteen viel — want op de gebieden die hun bijzonder aangaan, zijn de dominions zoo bescheiden niet. Het is een van die gevaren, waartegen in geen regelingen of bepalingen een afdoende waarborg te vinden is, maar waarmee de gematigdheid, de plooibaarheid, de staatsmanszin van de staatslieden van Engeland zoowel als van de overzeesche gewesten wel weg zullen weten.

P. GEYL.

Londen, Augustus 1921.

DE HEFFING TEN BATE VAN WINSTAANDEELKASSEN OP JAVA EN EVENTUEEL IN DE BUITENBEZITTINGEN.

In de uitvoerige rede, door het toenmalig Kamerlid Mr. D. Fock op 3 April 1919 aan de Indische begroeting gewijd, pleitte deze ervoor, dat door de suikerindustrie op Java aan haar grondverhuurders een aandeel in de winst zou worden toegekend. De gedachte werd daarbij uitgesproken, dat langs dezen weg het middel kon worden gevonden om aan de suikerindustrie, een grooter bedrijfszekerheid te verschaffen, in het bijzonder dat het kon medewerken tot het bestrijden van riet-diefstallen en riet-branden. Mocht in het algemeen het denkbeeld niet onsympathiek aandoen, bij de overweging hoe het in de praktijk toe te passen, bleek als bij zoovele uiterlijk goede denkbeelden, dat deze praktische toepassing ervan door tal van economische en andere overwegingen werd verhinderd.

In niet mindere mate, zij het ook door bezwaren van geheel anderen aard, was dit het geval met de veel werdere strekking, die bij de behandeling der Indische begroeting voor 1920 de heer De Muralt, in de zitting der Tweede Kamer van 16 December 1919, aan het denkbeeld-Fock wilde geven door het toekennen van een winstaandeel uit te strekken tot alle koelies e.a. bij deze industrie werkzaam. De Minister van Koloniën toonde zich aangetrokken tot zoodanig algemeen winstaandeel, evenwel niet in den individueelen vorm als het door den heer De Muralt werd voorgesteld en door de praktijk van het inlandsch fabrieksleven diende verworpen, doch in zoodanigen vorm, dat aan de gemeenschap der inlandsche arbeiders dit winstaandeel collectief ten goede zou komen. Den heer De Muralt kon, geheel daargelaten de praktische bezwaren van zijn denkbeeld, worden gewezen op de gratificaties, die reeds geruimen tijd aan het hoogere inlandsch personeel op het meerendeel der fabrieken worden toegekend, grotendeels in verband met de gemaakte winsten; den Minister kon, in het bijzonder na de resultaten van het jaar 1919 en 1920, worden opgemerkt, dat door vele ondernemingen reeds groote bedragen worden gereserveerd met de bedoeling die te besteden voor uitgaven van socialen aard, die uit den aard der zaak niet uitsluitend tot de eigenlijke arbeiders zich beperken, doch onwillekeurig voor geheel de omgeving der fabriek van belang zijn.

Of zoowel ten opzichte van sociale zorgen als ten aanzien van winstaandeelen de Javasuikerindustrie in goede positie staat tegenover haar beide voornaamste concurrenten, de suikerindustrie van Hawaii en van Cuba, is hier niet aan de orde, maar wel mag de aandacht erop worden gevestigd, dat een tantiëmestelsel als voor het Europeesche personeel op Java bestaat, ginder onbekend is, terwijl de gratificatieregeling voor het inlandsch personeel op Java zeker niet behoeft onder te doen voor die op Hawaii, en Cuba een zoodanige niet kent. Ongetwijfeld; ook op Hawaii zijn er sociale zorgen voor het personeel als daar zijn woningbouw, hygiëne, e.d., maar men verlieze niet uit het oog, dat daar uitsluitend met geïmporteerde werkrachten dient gearbeid en dus de werkzaamheid zelf reeds zooveel mogelijk aantrekkelijk dient gemaakt om arbeiders te verkrijgen!

Het is te begrijpen, dat, gezien deze korte voorgeschiedenis, welke in het artikel van den heer Stokvis in het vorig nummer van ditzelfde blad is behandeld, bij de plannen betreffende eene heffing ten bate van „winstaandeelkassen” onmiddellijk aan het oorspronkelijk denkbeeld-Fock, dat zich tot de suikerindustrie beperkte, is gedacht. In de openingsrede van den Volksraad heeft de nieuw opgetreden Gouverneur-Generaal inderdaad gesproken van het gezond beginsel van winstaandeel; door den naam, aanvankelijk aan de thans genoemde „belangenkringen” gegeven, werd de gedachte van het winstaandeel levendig gehouden; in de toelichting zoowel tot de aanvankelijk voorgenomen Koloniale ordonnantie als tot het nu gereed gekomen ontwerp-Koninklijk Besluit is een deel der overwegingen gewijd aan het winstaandeel in zijn oorspronkelijken vorm. Maar niet genoeg kan er direct nadruk op worden gelegd, dat het ten eenemale onjuist is om de door de Indische Regeering voorgenomen regeling op één lijn te stellen, zelfs maar in nauw verband te brengen met het winstaandeel, gelijk dit in de Europeesche en de Amerikaansche practijk bekend is. Een winstaandeel in den sociaal-economischen zin van het woord moge een minder of meer omschreven begrip worden geacht, de betekenis ervan is binnen bepaalde grenzen voldoende duidelijk. Ongetwijfeld behoort aan het winstaandeel in socialen zin geen uitsluitend individueel karakter; toepassing van het beginsel in collectieven zin is in velerlei vorm bekend, maar steeds zoodanig, dat de band tusschen arbeid en uitkeering, tusschen degenen, die, hoe indirect ook, invloed op de uitkomsten eener onderneming uitoefenden en de onderneming, in eenig opzicht gehandhaafd bleef. Nimmer heeft een collectief winstaandeel zich uitgestrekt tot diegenen, die niet aan den arbeid der onderneming, van welke het winstaandeel uitging, deelnamen. De bezwaren, door het Suikersyndicaat kenbaar gemaakt tegen een winstaandeel, toe te kennen aan de grondverhuurders, grondden zich voor een deel op de overweging, dat deze verhuurder, die voor zijn grond in den vorm van de huursom heeft ontvangen wat hem voor den afstand daarvan toekomt, op verdere voordeelen geen aanspraak kan maken, omdat hij na dien afstand geen invloed heeft of kan hebben op het gewas, dat die grond voortbrengt; hij heeft geen aandeel in het bereiken van een zekere winst, veel minder in de hoegrootheid van die winst!

En, in hoeveel sterker mate is dit niet het geval met de bevolking der omliggende dessa's, die thans volgens de nieuw ontworpen regeling in het toe te kennen winstaandeel zouden deelen. Uit de ervaring van een administrateur van een der Java'sche suikerfabrieken werd ons medegedeeld, dat, terwijl een 30.000 werkbare mannen in de dessa's in de omgeving zijner onderneming werden aangetroffen, er ten hoogste 7 à 8000, en dan voor een deel nog indirect, bij de fabriek arbeid verrichten. Zulk een voorbeeld, dat aantoonde welk een groot deel der bevolking in het winstaandeel zou deelen zonder in den meest indirecten zin ook maar iets voor het bereiken daarvan

te hebben gedaan, staat op Java zeker niet alleen. De onlogische gedachte om datgene wat een winst-aandeel geheeten wordt, aan een omgeving toe te kennen, die slechts *ten deele* voor de onderneming werkt, wordt alleen overtroffen door de mogelijkheid, die ook op Java wordt verwezenlijkt, dat bijna uitsluitend of uitsluitend met geïmporteerde werkkrachten wordt gearbeid, die na afloop van den maaltijd wegtrekken en, als behorende niet tot een der omliggende *dessas*, het deel, dat hen uit sociale overwegingen ingevolge de winstaandeel-opvatting zou toebehooren, uitgekeerd zien ten bate van een deel der bevolking, dat voor die resultaten ook in den meest indirecten zin niets heeft gedaan!

Of nu, blijkens het ontworpen Koninklijk Besluit en de daarop gegeven toelichting, bij de berekening van het deel der winst, dat door een bepaalde onderneming aan den te vormen „belangenkring” moet worden afgestaan; in overweging wordt genomen in welke mate met krachten der omliggende *desse* is gearbeid, doet — nog geheel daargelaten dat bij de vaststelling van dergelijke factoren zich altijd groote moeilijkheden voordoen — niets ter zake. Of het zuiver winstaandeel in den zin, gelijk die in Westersche arbeidskringen van de eene zijde krachtig is gepropageerd, van de andere zijde even krachtig is aangevallen, al dan niet op de arbeidsverhoudingen invloed heeft gehad of in de toekomst kan hebben, doet evenmin terzake. Of het winstaandeel naar de Westersche begrippen, door de Suikerenquête-commissie in haar betreffend afzonderlijk rapport een phase genoemd, die men in de Europeesche sociale ontwikkeling reeds te boven is, in Indië een gelijke lijdensweg zou doormaken, is al evenmin van betekenis voor de beoordeeling van het door de Indische Regeering ontworpen Koninklijk Besluit. Hoofdzak is, dat de heffing, in dit Kon. Besluit geregeld en voorgenomen, met winstaandeel in de sociale betekenis — en een andere is er niet — niets te maken heeft.

Op grond van de overweging, dat de omliggende bevolking ter voorziening in haar levensonderhoud in belangrijke mate op de onderneming is aangewezen, een uitgangspunt dus, dat met het op de onderneming werkzame personeel niets meer te maken heeft, wordt nu in dit Kon. Besluit, gelijk Prof. Treub heeft aangehouden, getracht een geheel vreemde rechtspligt onder het goed bedoelde mom der winstdeeling binnen te smokkelen. Met het ingebrachte element komt men op een geheel ander terrein, tot de vraag of er een zedelijke onderhoudsplicht bestaat voor elke onderneming, die op een bepaalde plaats is gevestigd, ten aanzien van de op die plaats wonende bevolking en zoo ja of die plicht dan zwaarwichtig genoeg is om hem in een wettelijken onderhoudsplicht om te zetten? In Europa, aldus het oordeel van Prof. Treub, die er op wijst dat het toch ook daar niet zulk een hooge uitzondering is, dat er op kleine plaatsen een fabriek is, waarin een belangrijk deel der bevolking werkt, is zulk een onderhoudsplicht nergens erkend. Immers, de erkenning van zulk een plicht zou gepaard moeten gaan met een recht van de onderneming de vestiging in de gemeente van haar goedkeuring afhankelijk te doen zijn. En hoezeer erkend dient, dat er een zeker verschil is tusschen de toestanden hier en in Indië, komt men langs dezen weg toch al spoedig tot allerlei niet te aanvaarden consequenties. Weliswaar bestaan regelingen, o.a. in België en in Frankrijk, die ten aanzien van de arbeiders op de fabrieken zekere plichten voorschrijven in bepaalde gevallen, maar niet buiten den kring der arbeiders en ev. hunne gezinnen. Het door de Indische Regeering voorggelegde Koninkl. Besluit is een eerste stap op den weg, dien men zelfs in de meest sociaal ontwikkelde landen nog niet heeft durven betreden!

Deze geheel nieuw geconstrueerde onderhoudsplicht, die als een uitvloeisel van het sociaal bedoelde winst-

aandeel wordt voorgezet, acht de Indische Regeering noodig, in elk geval ten zeerste wenschelijk ter bevordering van den arbeidsvrede. De vraag zou in de allereerste plaats gesteld mogen worden of niet de ervaring in elk land, waar arbeidsmoeilijkheden zijn of zijn geweest, heeft geleerd, dat kunstmatig arbeidsvrede niet te herstellen noch te vestigen is; dat zich in de verhouding tusschen werknemer en werkgever een geleidelijke ontwikkeling moet voltrekken, waarbij wel de Regeering als buitenstaander een gunstigen invloed kan uitoefenen ten einde op een gegeven oogenblik excessen te voorkomen, maar waarin het niet aan de Regeering is om een bepaalde verandering te voltrekken. Blijkt niet uit een uitlating als reeds in de „Oetoesan Hindia”, die de „winstaandeelkassen” verwerpt, maar volledige stakingsvrijheid op eischt, dat men aan extremistische zijde in Indië van de goed bedoelde poging der Regeering niet gediend is? En moet, gegeven al, dat een regeling als de Indische Regeering zich denkt, inderdaad tot bevordering van den arbeidsvrede zou bijdragen, niet worden gevraagd waaraan zij het recht ontleent om lasten daarvoor te leggen op een bepaalde categorie, die toch in het algemeen gezegd kan worden in de belastingen van Indië voldoende bij te dragen om recht te hebben op ongestoorde bedrijfszekerheid.

Bij de beantwoording van deze laatste vraag blijkt al spoedig, dat niet zonder opzet — bewust of onbewust — de Indische Regeering aan den schijn van het sociale winstaandeel in haar ontwerp heeft vastgehouden. Immers, in hare toelichting doet de Regeering het voorkomen als geldt het hier „het bij wetsbepaling scheppen van een overigens civiel-rechtelijke verplichting van den werkgever om een uitkeering te doen van een deel der winst ten behoeve van den werkmán”. En om nu vast te houden aan de gedachte als geldt het hier een vraagstuk van civielrechtelijken aard, dus niet het scheppen van een publiekrechtelijken plicht en daarmee verbandhoudende publiekrechtelijke lichamen, wordt een constructie ontworpen, die berust op de voorstelling als zou de landbouwproductie op Java plaats vinden door „rechtsgemeenschappen”, die aan kapitaal, arbeid en teelgrond de gelegenheid tot samenwerking openen en waarin dan ook ieder dezer factoren in redelijkheid aanspraak kan maken op een deel der exploitatie-winst. Terwijl daarnevens de voorstelling wordt gewekt alsof de voorgedragen heffing haar rechtvaardiging vindt in de billijkheid eener participatie van den arbeider en grondverhuurder in de winst der onderneming, waarin van hun arbeid en hun grond wordt gebruik gemaakt.

Staatsraad Struycken heeft in het advies, door hem over deze aangelegenheid uitgebracht, de beide voorstellingen zonder meer onjuist genoemd. Daar zijn, zoo betoogt hij, naar geldend recht geen rechtsgemeenschappen tusschen de bedoelde productiefactoren. De verhouding van de factoren arbeid en teelgrond tot de onderneming wordt eenig en bij uitsluiting bepaald door de privaatrechtelijke arbeids- en huurovereenkomsten, tusschen de onderneming eenerzijds, de arbeiders en de grondeigenaren anderzijds, gesloten. Eene privaatrechtelijke gemeenschap is er niet, omdat zij door partijen niet wordt gevestigd; eene publiekrechtelijke niet, omdat zij nergens door de publieke rechtsorde is in het leven geroepen. Nog minder bestaat er eenige rechtsgemeenschap tusschen de onderneming en de bevolkingsgroepen, binnen welke zij is gelegen. Hier ontbreekt zelfs iedere rechtsband. De arbeidsovereenkomsten worden steeds individueel met ieder arbeider of met een groepje arbeiders gesloten; ten aanzien der huurovereenkomsten is als regel hetzelfde het geval, en, voor zoover de *desse*'s als verhuursters der gronden optreden, doen zij dit ten behoeve der individueele gebruiksgerechtigden, en ontstaat tusschen haar en de onderneming geen rechtsgemeenschap, maar alleen de gewone privaatrechtelijke contractsverhouding uit huur en verhuur.

Dat de geheele bevolkingsgroep, waarin de onderneming is gevestigd, indirect voordeel kan genieten uit de overeenkomsten, door arbeiders en grondbezitters ieder voor zich met de onderneming gesloten, valt niet te ontkennen. Maar die indirecte voordelen scheppen geen rechtsband, en al evenmin een rechtsgemeenschap tusschen de bevolking en de onderneming als de omstandigheid, dat de dessabevolking ter voorziening in haar levensonderhoud in belangrijke mate op de onderneming is aangewezen! Nog daargelaten, dat deze afhankelijkheid in sterke mate uiteenloopt; dat zij alleen tot eisch wordt gesteld aan de zijde der bevolking, wordt de rechtsgemeenschap tusschen de onderneming en de omwonende bevolking ook aanvaard in het geval, dat de onderneming in het geheel niet, wat haar arbeidskrachten betreft, van de omliggende bevolking afhankelijk is. Ook dan, gelijk reeds betoogd, wanneer zij haar arbeidskrachten voor een goed deel van elders betreft, wordt die rechtsgemeenschap tusschen haar en de omwonende bevolking aanvaard, en op dezen grond aan de laatste eenzelfde winstaandeel toegekend als leverde zij de arbeidskrachten ten volle, terwijl de arbeiders die van elders komen, van die gemeenschap en het genot van het winstaandeel zijn buitengesloten. Sterker bewijs voor het feit, dat van een rechtsgemeenschap geen sprake is, en dat niet een winstaandeel in de sociale betekenis aan de kassen der belangenkringen ten goede komt, is moeilijk denkbaar.

Zonder aarzelen verklaart dan ook Professor Struycken, dat het hier geldt niet eene privaatrechtelijke regeling, maar een zuivere belastingplicht, in gevolge de Comptabiliteitswet slechts op te leggen bij begrotingspost, dus met medewerking van den wetgever. De bestuurscommissiën, die het beheer over de belangenkringen zullen voeren, beschouwt hij als openbare instellingen, en in haar grondslag en in haar wijze van samenstelling; instellingen bovendien, die dwingend de exploitatiewinst kunnen vaststellen, waartegen eene onderneming dan bij den rechter — wien hier eene eigenaardige taak wordt opgedragen — kan in verzet komen. En Mr. Limburg, eveneens betoogend, dat de voorgenomen maatregel belastingheffing beteekent, merkt op, dat het principieel niet ter zake doet of de belastingplichtige onderneming het bedrag moet storten in een winstaandeelkas dan wel in 's Lands kas.

Tot welke eigenaardige, niet verwachte gevolgen hier evenals immer eene kunstmatige constructie leidt, blijkt wel uit Professor Treub's opmerkingen. De verandering in het winstdeulingsdenkbeeld — die feitelijk tot geheel eene afwijking daarvan leidt — wordt aangebracht, aldus toont hij aan, omdat de werklieden om wie het gaat, voor eene zuivere toepassing nog niet rijp zijn. Maar wat zal er dan terecht komen van de verwachting, dat de arbeider door zijn winstaandeel zijn belang zal voelen bij de welvaart der onderneming, waarin hij werkzaam is. M.a.w. zal dus de arbeider, die niet geacht wordt hoog genoeg te staan om hem met kans op eene voor hemzelf nuttige besteding een individueel winstaandeel toe te kennen, wel hoog genoeg staan om in te zien, dat hij door zich in te spannen ten behoeve van de winstaandeelkas van den „belangenkring” indirect zichzelf bevoordeelt? De vraag stellen is haar beantwoorden tevens. Het verband tusschen den te treffen maatregel en de aansporing van den arbeider tot inspanning of van den grondverhuurder tot het niet toegeven aan een eventueelen aandrang tot het veroorzaken van een rietbrand, is bij deze wijze van uitvoering ten eenenmale zoek.

Maar tot welke zonderlinge consequenties kan bovendien voor elk bedrijf op zichzelf uitvoering van het voornemen der Indische Regeering niet leiden, ook alweer, omdat werkelijk winstaandeel hier niet wordt toegepast. Eene privaatrechtelijke regeling, die de verplichting van het winstaandeel bevatte, zou er

niet licht toe leiden, dat deze automatisch vendubbelde; bij de thans gedachte regeling is dit wel het geval. Nemen wij een voorbeeld. De Handelsvereniging „Amsterdam” gaf bij de oprichting van haar grootste suikerfabriek „Djatiroti” aan irrigatie en drainageering, na eene kleine restitutie van de Regeering, f 1.303.314,80 uit. Daarnevens f 2.251.947,67 aan railinstallatie en wegen, die wel niet geheel kunnen worden aangehaald, maar wel voor een deel, omdat ook de railbanen deels verkeerswegen zijn. Vervolgens f 188.514,35 aan personeel voor opbouw; f 69.526,30 aan electrisch licht (ook in de emplacementskampongs); f 722.226,78 aan Europeesche woningen; f 709.653,15 aan kampongwoningen; f 241.240,02 aan waterleiding over de geheele onderneming, dus ook in alle kampongs en zelfs deels buiten de onderneming. Niettegenstaande hier dus een bedrag van enkele miljoenen reeds is ter beschikking gesteld van de doeleinden, die ook die der belangenkringen zijn, zou door eene regeling als de Indische Regeering zich denkt, juist tengevolge van haar afwijkend karakter, aan den ondernemer de last worden opgelegd om behalve het offer van kapitaal, door hem aan de gemeenschap gebracht, nu ook nog van zijne winst een aandeel aan de omgeving, die niets daarvoor behoefde te doen, af te staan.

Het heeft er — gezien de toelichting — wel den schijn van alsof het ontworpen Kon. Besluit dergelijke en andere onlogische uitvloeiselen wil trachten te voorkomen. Immers, voor de uitkeering aan de kassen is niet alleen een progressieve schaal opgemaakt, maar daarnevens aan een periodieke individueele vaststelling de voorkeur gegeven boven een eens voor alle vaste uitkeering. Zodoende meent men, dat zou kunnen worden rekening gehouden met overwegingen als betreffende een winstaandeel, dat de onderneming aan vaste inlandsche werkkrachten in den belangenkring reeds betaalt; met de meerdere of mindere intensiteit van het belang der onderneming bij haren kring, of zij bijv. veel of weinig werkvolk (Madoereezen) of karrevoerders van elders betreft, of zij wel of geen gronden van de bevolking huurt, voor gehuurde gronden veel of weinig betaalt, of haar watergebruik meer of minder drukkend voor den inlandschen landbouw is; met de vraag of haar product zwaar belast is met uitvoerrecht dan wel vrij en al dergelijke. Wees Professor Treub er reeds op hoe de beoordeeling van het begrip exploitatiewinst en van de omschrijving: „volgens gezond commercieel en administratief beheer op de exploitatierekening van dat jaar te stellen uitgaven” de geschillen als 't ware uitlokt — bij eene behandeling individueel van alle ondernemingen naar de bovenbedoelde opvatting en factoren, noodzakelijk gerekend om bezwaren te trachten te ondervangen, raakt men elke lijn van uitvoering kwijt en zal het bestuur van vele belangenkringen nog niet met de afwerking van het ééne jaar gereed zijn of de voorbereiding van het andere wacht reeds. Het zal ondoenlijk worden alles behoorlijk af te werken, als men even bedenkt, dat deze regeling zich uitstrekt over alle groote cultures, de industrieën als mijnbouw, petroleumwinning, oliefabricage, houtaankap, tabaksopkoop ter verwerking e. d., kortom tot alle bedrijven, ook die van den inlandschen groot-grondbezitter, voor welke een belangenkring te denken is. Een groot aantal geschillen zal voor den rechter worden gebracht, terwijl weer uit de aangehaalde overwegingen blijkt, dat het denkbeeld van het winstaandeel feitelijk zoek is.

Het onontkenbaar funeste in de voorgenomen maatregelen is bovendien, dat eene *proefneming* als met een winstaandeel in meer dan één bedrijf mogelijk en genomen is, in dit verband uitgesloten is. Immers, moge eene beperking aan de taak der belangenkringen zijn gegeven en het terrein voor hun bemoeiingen eenigszins zijn afgebakend — niet te ontkennen valt, dat zij een deel van de staatstaak overnemen, den

Staat ontlasten van geldelijke zorgen. Reeds menigmaal is er de aandacht op gevestigd hoezeer financieel Indië drijft op de cultures; hoe het kleine aantal Europeanen toch reeds 98 pCt. der belastingen opbrengt tegen de millioenen ingeborenen slechts 2 pCt.; terwijl bovendien nog onlangs de klacht werd vernomen, dat bij de decentralisatie de Regeering te weinig middelen verschaft aan de gewesten en gedeelten, die zelfstandig worden gemaakt en die dan de bevoegdheid belastingen te heffen, gretig aangrijpen en zich daarbij inzonderheid richten tot de cultures. Ook hier dus: of men al dan niet met de cultures is ingenomen, men weet ze te vinden voor de middelen, die Indië's ontwikkeling bevorderen. Voor die ontwikkeling is het noodig, broodnoodig, dat vreemd kapitaal naar Indië blijft gaan; een op dit punt zeker onwraakbaar getuige als de afgetreden G. G. heeft er nog tegen gewaarschuwd, dat men door het vreemde kapitaal te weren, Indië's ontwikkeling geen dienst bewijst, en de heer Idenburg bij de behandeling der begrooting-1921 in de Eerste Kamer wees eveneens op die kapitaalbehoefte. Door deze belangenkringen met een deel der staatszorgen te belasten, maakt men in nog meerdere mate Indië van de cultures afhankelijk, omdat in gemoede toch wel niemand zal beweren, dat de staatsuitgaven belangrijk beperkt, doch het vrijkomende op andere zaken zal worden gericht. De Indische staatshuishouding gaat zich eventueel op de bijdragen der belangenkringen inrichten, en juist daarom kan van eene *proefneming* geen sprake zijn. Hoe slecht de maatregel blijkt te werken, hij zal gehandhaafd moeten blijven om der financiën wille.

Hoezeer reeds nu Indië van de cultures en hare ontvangsten afhankelijk is, kan uit enkele cijfers blijken. In 1920 liep de geheele Indische begrooting over ongeveer f 586 millioen aan uitgaven en f 503 millioen aan inkomsten. Blijkens verkregen inlichtingen bracht alleen de suikerindustrie, dus ééne, zij het ook niet de minste der cultures, over dat jaar ruim f 140 millioen aan openbare lasten op. En dat, niettegenstaande deze industrie slechts beschikt over ruim 200.000 bouws van de totaal 9.126.502 bebouwde, die Java (volgens de Jaarcijfers 1918) telt en Java weinig meer dan $\frac{1}{14}$ deel van geheel ons Indisch bezit vertegenwoordigt. In 1918 bracht de landrente op Java en Madoera op ruim f 22 millioen. Stelt men andere staatsinkomsten naast het vermelde cijfer, dan blijkt, dat uit de gouvernementbedrijven ruim f 78 millioen, uit de inkomsten van verkoop van producten ruim f 73 millioen, uit de monopolies ruim f 71 millioen, uit de in- en uitvoerrechten ruim f 42½ millioen en uit de accijnzen ruim f 13 millioen werd geraamd. De beteekenis van het aangehaalde cijfer zou zeker niet verminderen als men het aandeel kon nagaan, dat in deze andere inkomsten reeds de cultures hadden!

De indirecte verplichtingen, die op de landbouw-industriën drukken, zijn op zichzelf van beteekenis. Een groot suikerconcern kwam voor uitgaven aan pacht (wat betreft erfpachtgronden), verponding, irrigatie-retributie, wegenbelasting en cultuurpolitie tot een cijfer van bijna f 20,— per bouw, voor haar alleen een bedrag van bijna vijf ton, waarvan de kosten der cultuurpolitie alleen ruim $\frac{3}{5}$ omvatten.

Als men alle deze dingen bedenkt, verwondert men zich niet erover, dat de Minister van Koloniën en de Directeur van Financiën bij de behandeling der laatste belastingvoorstellen verzekerden, dat nu de grens was bereikt. Wat niet heeft verhinderd om op deze belastingen een twintig procent te leggen nog voordat zij zijn ingevoerd; eene verzwaring der lasten, die zonder een woord van tegenspraak is aangevaard. Maar deze nieuwe heffing der Indische Regeering is niet slechts een nieuwe last; zij is in wezen — zie het artikel van den heer Stokvis — een buiten-wettelijke belastingheffing ter bekostiging van zaken, waarin de Overheid is tekortgeschoten! Blijken de verzwaarde belastingen ook nu nog niet toe-

reikend, dan zal men er toe moeten overgaan de tering *geheel* naar de nering te zetten, en niet — door het brengen van staatszorgen bij een afzonderlijk instituut, dat men onjuistelijk van zijn openbaar karakter tracht te ontdoen — zoogenaamd bezuinigen op uitgaven, die langs een achterweg toch weer door Staatsinkomsten, maar dan niet door *allen* opgebracht, worden bekostigd.

Professor Treub heeft naar aanleiding van de voorgenomen heffing gezegd, dat de „Indische Regeering zich met dezen goedbedoelden, maar in geen enkel opzicht behoorlijk overdachten maatregel begeeft op een hellend vlak, waarop men slechts weinig verder behoeft af te glijden om de rechtszekerheid van den particulieren eigendom geheel te doen teloor gaan” en zag in „deze bedenkelijke nieuwigheid niets anders dan een goed bedoelde poging met een aan alle kanten ondeugdelijk middel”. Professor Struycken gewaagde van de oorspronkelijke ordonnantie als wettelijk ontoelaatbaar. De heer Stokvis noemt den maatregel maatschappelijk onzuiver en daarom ongewenscht. De juistheid dezer oordeelvellingen dringt vooral dan te beter door, wanneer men zich rekenschap ervan geeft, dat in geheel dezen maatregel het winstaandeel slechts schijn en de oplegging van een geheel nieuwen, door niets gemotiveerden openbaren rechts-„plicht” het wezen is. H. Ch. G. J. v. d. M.

Rectificatie. Op pgn. 721 van het vorig nummer staat in den negenden regel van de aantekening over de Indische Winstaandeelplannen: „welk adres elders...”. De lezer zal begrepen hebben, dat bedoeld is: „welke plannen elders...”.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De voorloopige uitkomsten van de volkstelling; de Safeguarding of Industries Bill en de economische toestand; de arbeidersbeweging en het communisme.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 27 Aug. 1921:

The publication this week of the Preliminary Census Figures (Cmd. 1485), enables one to exercise one's ingenuity in determining what the precise importance is which should be given respectively to the war and to voluntary restriction of the birth rate in producing the results now chronicled. Owing to the state of Ireland it was impossible to obtain any figures from that unhappy country, and the results therefore only apply to Great Britain, whilst the greater part of the information now published refers only to England and Wales.

Taking first Great Britain, the census reveals the smallest inter-censal increase on record. The Population has increased from 40,8 millions in 1911 to 42,76 millions in 1921. That is to say, the net increase in the intercensal period has been only 4,7 per cent, whilst it was 10,4 per cent in the previous intercensal period, and 12,0 in the period before that. The population of England and Wales has increased by 1,8 millions, representing an intercensal increase of 5,03 per cent or a decennial rate of increase of 4,93 per cent.

Certain facts of great interest stand out. In the first place, as might be expected, the proportion of females to males has in this period increased in a marked degree. For England and Wales as a whole, the proportion was 1068 per 1000 males in 1911, and is now 1095 per 1000 males. Further, whilst in 1911 the excess of females tended to be concentrated in the urban districts, it is now a feature of urban and rural districts alike. This can be seen from the following figures:

	1911	1921
England & Wales	1068	1095
all Urban Districts	1087	1114
all Rural Districts	998	1025

It is now only in the mining districts and in a few purely agricultural districts that there are fewer than 1000 females to 1000 males.

Secondly, whilst the distribution of the total population between urban and rural districts shows that the urban areas are still gaining, yet that gain is no longer due in any marked degree to an influx from the country into the urban or semi-urban areas. The proportion of the population in urban and rural districts is 79,3 and 20,7 per cent respectively, whilst the rate of increase in these districts has been 5,2 and 4,3 per cent respectively. The rate of increase in the rural areas is somewhat below that of the country as a whole, but not seriously so, and justifies the contention that the last intercensal period has seen the end of the great migration from the country to the town, a result which is largely due, one must suppose, to the growing deurbanisation of industry.

The figures of most rapid growth are vitiated by the fact that the census was taken at a time when there was a large seasonal migration owing to the holidays, and not too much importance can be assigned to any inferences drawn from the figures. Such as they are, however, they seem to indicate that the growth of London is slowing down.

Whilst in the previous intercensal period, the population of Greater London increased from 6,58 to 7,25 millions, in this period the growth this time has been from 7,25 to 7,47 millions, or 10,2 and 3,1 per cent respectively. The population of the inner ring fell by 0,3 per cent in the previous period, and by 0,9 per cent in the present one. The population of the outer Ring increased by 33,5 per cent in the former period, and by 9,6 per cent in the present one.

One last point is of considerable interest, and the Registrar-General draws special attention to it. In the last inter-censal period, the growth in the country as a whole, and that in different counties within the country, showed considerable divergence. In the present inter-censal period this divergence is no longer to be observed. In the earlier decennium, only 23 out of 55 counties showed variations within 5 per cent of the mean for the whole country, in the present decennium the movement in 41 counties has been within 5 per cent of the mean for the country, whilst with one exception they are all within 10 per cent of the mean for the country as a whole.

It may be the absence of other news, or the intrinsic fascination of the subject, but certain it is that these figures have attracted a good deal of attention in the press. Comment is largely concentrated on the striking increase in the proportion of females to males, and its significance is obvious. I have frequently in these letters emphasised the growing opposition to the further entry of women into trades and professions. Now that it is clear even to the prejudiced that marriage cannot be a solution for nearly 2 millions of women, the resentment which is felt at the demands of women may somewhat die down.

In some quarters there is a tendency to bewail the slackening down in the increase in the total population. This would not matter were the remaining population rightly distributed between sexes and ages, which is unfortunately not the case. I am not among those who regard the right solution to be a sharp rise in the present excess of births over deaths, which would simply mean adding to the existing mal-distribution. The right course would surely be to await a more natural distribution between the different age groups by the gradual dying off of the older age groups before adding to the numbers at the lower ages who are unable to fend for themselves. As a matter of fact, the excess of births over deaths last year was almost startlingly large, being nearly 500.000, but this is to be attributed to demobilisation and resettlement of the army, and will probably not continue. On the whole, this is not such a desirable world

at present that we need worry if fewer people are born into it just now.

Parliament has risen, leaving behind it as its only record of successful new legislation the Safeguarding of Industries Bill, which will enter into force on the 1 October, and will no doubt add its due quota of confusion and irritation to the existing discontents. Recently, the position of the German exchange has caused a fresh stream of letters and articles in the newspapers. The burden of these articles and letters is divided between demands for inflation and demands that the wages of British workmen should be cut down. If the „Times” is to be trusted, the question of the appointment of a new Currency Commission is being seriously considered by the Government and would be welcomed by the City. It is difficult to see what this Committee could do. It is certainly true that the volume of Currency Notes has been falling fast since the trade slump, and that presumably the Treasury could, if it liked, inaugurate a further process of inflation by simply reducing its demands on the Money Market by paying its way by the issue of more paper. Whether this would have the beneficial effect on trade that certain people expect from it may be doubted, in view of the further dislocation of the exchanges which would result, but it is certain in any case that it would damage the credit of the Government. Further, it is obvious that rising prices would make the Labour situation again unfavourable, for the British workman will certainly not consent to the fall in the real wages of labour which the German workman is experiencing. Thus even the direct benefit to the employer would be doubtful: his money income would rise, but so would his expenses.

The fact is that the extent of the recovery from the depression was exaggerated by the Press in the earlier part of the summer, and has led to expectations which are not being realised. It is true that in some respects times are improving. The figures of unemployment, for instance, are now down to what they were roughly when the coal strike broke out. But this is to some extent due to people losing the right to further benefit. Coal prices are falling, and so the iron and steel trades are recovering. Stocks of cotton goods are reported to be falling in various parts of the world, and so the cotton industry is hoping for new orders. But the basic facts remain: the slump is the direct effect of world impoverishment, and improvement cannot be expected until there is a correlative in other countries as well.

In the Labour world, the most interesting event of the week has been the decisive defeat of the Communist candidate at the recent bye-election in the South Wales mining area. As against the 14.000 votes cast for the rival Labour Candidate, the Communist only obtained some 3000 votes. This result kills both the delusion of the extreme right that the Labour Movement is seething with Bolshevism, and the delusion of the Left that it has captured the working classes. The immediate problem before the trade-union movement is the reorganisation of its headquarter forces. At the forthcoming Congress at Cardiff, the Unions will debate the plan for a „General Staff for Labour”. It is proposed to replace the existing Parliamentary Committee of the Trade Union Congress, elected by the Congress as a whole, by a new Council in which sectional representation will be the governing principle. The work of the new Council will be very largely carried out by a series of Committees dealing each of them with a defined series of trades, there being six of these groups. At the same time it is proposed to set up a new National Joint Council, which will represent both the Labour Party and the Trade Union Movement, the Chairman of which is to be the Chairman of the General Council of the Trade Union Movement. The important point is that this Joint Council is to have under it

four departments, dealing respectively with Research and Information, International Affairs, Publicity, and Legal Matters.

At the moment of writing, the situation is not entirely reassuring. There is trouble brewing in the Chemical Trades, and the Printing Trades also have rejected the Employers' offer, so that a strike is not out of the question. The forthcoming Trade Union Congress will also have to deal with the struggle between the Railwaymen and the Engineers over the right to control the workers in the engineering shops of the railways, one of those unedifying disputes which go to explode the idea of the solidarity of the working classes.

AANTEKENING.

Het Muntverslag over het jaar 1920.
— Aan het Verslag van 's Rijks Muntmeester over 1920 is het volgende ontleend:

In het vorige Muntverslag werd uiteengezet waarom het noodzakelijk was in 1919 's Rijks Munt niet op een zoo hoog mogelijk opgevoerde capaciteit te doen werken. In verband met de opgaven, omtrent de uit te voeren aanmuntingen ontvangen, moest de noodige voorzichtigheid betracht worden, opdat die werkzaamheden ook gedurende 1920, althans voor het vaste personeel, in voldoende mate arbeid zouden kunnen verschaffen. N66r 1920 was uit Indië medegedeeld, dat (afgezien van eventuele aanmuntingen van grof zilver) wat de pasmunt betreft, aanvragen tot een beloop van vermoedelijk 80 miljoen stukken zouden afkomen. Wanneer echter, nadat het nieuwe dienstjaar was aangebroken, de aanvragen mochten uitblijven, — waaromtrent geen zekerheid bestond — zou een belangrijke ontreding van het bedrijf het gevolg zijn, indien niet bij de onderhanden werkzaamheden met zulk een eventualiteit werd rekening gehouden. In het begin van 1920 werd inmiddels nader bericht uit Indië gezonden; daarbij bleek de omvang van hetgeen nog voor het reeds aangevangen jaar aan pasmunt werd gevraagd, uitgebreid tot niet minder dan 245 miljoen stukken. Het behoeft geen betoog, dat een redelijke bedrijfsleiding noodzakelijk gedwongen is, steeds dergelijke opdrachten als het ware uit te rekken over de eerstvolgende periode en dat de volledige uitvoering steeds, en dikwijls in niet onbelangrijke mate, na het tijdperk moet vallen, waarin men deze lang te voren had verwacht. Reeds hierom is dit onvermijdelijk, omdat de inschrijvingen voor leveringen van de grondstoffen vooraf moeten gaan en al te korte levertermijnen, in verband met den aard van de bewerking, welke dit materiaal tevoren heeft te ondergaan, onvoordeelige resultaten zou opleveren. Het zal derhalve geen verwondering wekken, dat vooral in het tweede deel van het jaar een bijzondere sterke opvoering van de muntwerkzaamheden tot stand kwam en dat in de daaraan voorafgaande maanden zoo veel werd aangemunt als waartoe de mogelijkheid, in verband met de aanwezige metaalvoorraden, bestond. Te gereeder konden in het tweede halfjaar 1920 met de grootste kracht de aanmuntingen worden voortgezet, omdat het in den loop van den zomer duidelijk was geworden, dat voor het komende jaar 1921 de pasmuntbehoefte nog volstrekt niet zou zijn bevredigd en wellicht in dat jaar een begin zou kunnen worden gemaakt (als daarvoor nog tijd beschikbaar bleef) met nieuwe aanmuntingen van grove zilveren specie.

In den loop van het dienstjaar bereikten mij geleidelijk uit verschillende gemeenten aanvragen, om 's Rijks Munt mede beschikbaar te stellen voor de vervaardiging van penningen voor gasmeters. Het is niet aan te nemen, dat dergelijke penningen het gevaar zouden opleveren, dat zij in normale omstandigheden een rol in de geldcirculatie, waarin zij een onwettig element zouden vormen, zullen gaan spelen; uit dezen hoofde behoefde tegen de invoering derhalve geen bezwaar te bestaan.

Er zijn in het afgelopen jaar ten behoeve van 19 gasfabrieken een aantal van in het geheel 18.810.000 gaspenningen afgeleverd.

De eerste hierna volgende tabel geeft eene opsomming van het aantal munten, in de laatste 10 jaren vervaardigd.

In het voorjaar 1911 is het nieuwe Muntgebouw betrokken. In het afgelopen eerste decennium zijn daarin niet minder dan 967,2 miljoen muntstukken geslagen. Van welke beteekenis dit is, kan ook blijken uit een opgave van het aantal stukken, in 5 voorafgaande periodes van 10 jaren aangemunt.

Wel geheel anders is deze uitkomst geweest dan verwacht werd, toen de maatregelen tot voorbereiding van den

	Gouden en zilveren munten	Munten van onedel metaal.	Totaal aantal stukken.
1911	27.374.544	—	27.374.544
1912	51.747.860	14.000.000	65.747.860
1913	43.805.464	108.000.000	152.445.464
1914	50.970.036	136.400.000	187.370.036
1915	53.315.000	52.260.000	105.575.000
1916	16.416.997	62.540.000	78.956.997
1917	32.516.892	25.000.000	57.516.892
1918	45.600.000	14.000.000	59.600.000
1919	45.200.000	28.000.000	73.200.000
1920	71.493.389	87.920.000	159.413.389

bouw van een nieuwe Munt werden getroffen. Er zijn toen, met het oog op het nieuwe bedrijf en in overleg met het Departement van Financiën, ramingen gemaakt van den omvang van het in de naaste toekomst redelijkerwijze te verwachten muntwerk. De daarbij verkregen cijfers, welke uit den aard der zaak zeer globaal moesten zijn, wijken zeer belangrijk af van hetgeen achteraf in deze jaren noodig bleek. Dit is geenszins te verwonderen; er was geen rekening gehouden, en dit kon ook niet geschieden, met de groote vlucht, welke, vooral in de jaren vóór den oorlog, de uitbreiding van het Indische cultuur- en bedrijfsleven heeft genomen, welke, gepaard aan de ontsluiting van talrijke nieuwe gebieden, vooral in de buitenbezittingen van Ned.-Indië, de noodzakelijkheid medebracht van een zeer sterke uitbreiding der Indische metaalcirculatie, in de eerste plaats van de meeste pasmuntsoorten.

1861—1870	84,6	miljoen	stukken.
1871—1880	146,3	„	„
1881—1890	111,7	„	„
1891—1900	340,7	„	„
1901—1910	405,5	„	„

Het kan zekere voldoening geven, dat deze buitengewone productie, niettegenstaande een zooveel kleiner opzet van gebouw en inrichting, tot stand kon komen. Hoewel de laatste eenige vergrooting heeft ondergaan, doordat in 1913 de Pletterij en de Muntzaal over het aangrenzende gedeelte van de binnenplaats eenigszins werden uitgebreid, terwijl door aanschaffing van nog twee pletmachines en een aantal muntpersen de machine-installatie werd vergroot, is de gevolgtrekking zeker gewettigd, dat een redelijk economisch gebruik is gemaakt van de voorhanden personeel en technische hulpmiddelen.

Het jaar 1920 begon met de voltooiing van de nog van het vorige jaar loopende muntslagen, n.l. die van bronzen 1-centstukken voor Nederland en $\frac{2}{10}$ -guldens N.-I. Toen reeds kort daarop de bovenvermelde opdrachten uit Indië voor pasmunt-aanmuntingen van zeer uitgebreiden omvang binnenkwamen, kon gelukkig toch zonder uitstel met den aanmaak dier koperen pasmunt een begin worden gemaakt, omdat juist met het oog op dergelijke plotselinge aanvragen een zekere, zij het beperkte, hoeveelheid koper in voorraad gehouden werd, waarvan de onmiddellijke verwerking een aanvang kon nemen, gelijktijdig met die van de zilveren specie. Intusschen moest het tempo zoo genomen worden, dat de vermuting van het aanwezige koper naast die van het zilver zoude kunnen voortduren tot het tijdstip, waarop voldoende nieuw materiaal was aangekomen, om met grotere kracht de bewerking daarvan voort te zetten. Voor alle zekerheid werd dit materiaal, door verdeling der opdrachten aan de laagste inschrijvers, uit verschillende landen betrokken; zoo bestond de grootst mogelijke kans, dat stagnatie in het werk, als gevolg van nog niet geheel zekere industrie- en vervoeromstandigheden, zou worden voorkomen. Inderdaad zijn de genomen maatregelen in dit opzicht nuttig geweest en was het mede hieraan toe te schrijven, dat in de tweede helft van het jaar, onder aanmerkelijke personeels-uitbreiding de productie tot ongekende hoogte kon worden opgevoerd.

Het lag voor de hand de capaciteit van de Munt, die uit den aard der zaak sedert de invoering van de 45-uren-werkweek (sedert 1 April 1919) achteruit gegaan was, tijdelijk zeer belangrijk op te voeren, door in enkele werkzalen de machines een dubbele productie te laten leveren door invoering van een twee-ploegen dienst. Slechts langs dezen weg was het uitvoerbaar om het groote aantal muntpersen (24) voortdurend gedurende een dubbele dagtaak loopende te kunnen houden.

Het winstcijfer, f 507.442,08, is zeer belangrijk ¹⁾; een gevolg van de buitengewoon uitgebreide werkzaamheden. Het spreekt wel van zelf, en de ervaring blijft het nog voortdurend leeren, dat een onder sterken druk van werk arbeidend bedrijf in het algemeen het meest rendabel is. Waar men werken moet volgens tarieven, die bezwaarlijk

¹⁾ Bij een kapitaalschuld van f 752.484,11.

naar gelang van omstandigheden elk oogenblik gewijzigd kunnen worden, moet ook rekening gehouden worden met de gevallen, dat opdrachten slechts spaarzaam zullen inkomen. Dit is te meer overwegend, nu naast het Nederlandsche Muntwezen, met zijn beperkten omvang, in hoofdzaak slechts één opdrachtgever staat, n.l. Ned.-Indië, die in zijn aanvragen buitengewoon uiteenlopend kan zijn.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE VERZWAKKING DER ARBEIDSWET.

In aansluiting op het artikel van den heer O. L. Eschauzier ¹⁾ zou ik nog het volgende naar voren willen brengen. In de eerste plaats zij ter geruststelling van den heer Schaper gezegd, dat de werkgevers heusch niet „watertanden” van deze wijziging der Arbeidswet. Zij erkennen volgaarne, dat Minister Aalberse met deze wijziging aan een zéér dringende economische behoefte voldoet, maar zij weten, evengoed als de heer Schaper, dat dit ontwerp nog niet brengt, wat voor hen noodzakelijk is. Het is gemakkelijk om te spreken van eene verzwakking of, zooals „Het Volk” van eene „verknoeiing” van de Arbeidswet. Maar wie de feiten onbevooroordeeld beschouwt, zal moeten erkennen, dat de arbeiders geen reden tot klagen hebben over deze wijziging. Waar toch in geen enkel land ter wereld de 45-urige werkweek is ingevoerd en alleen Nederland het „schitterend voorbeeld” in dezen gegeven heeft, dat niemand heeft nagevolgd, is Nederland de dupe van zijn eigen sociale excessen. Moeten nu de arbeiders door hun leiders in het harnas gejaagd worden om te beletten, dat met hun eigen medewerking, de 48-urige werkweek kan worden ingevoerd? De weinige landen, die een wettelijken arbeidsduur bezitten (Engeland en Amerika: conferentie van Washington: denken zelfs niet aan de invoering van een Arbeidswet) hebben alle de 48-urige week tot grondslag; moet dan actie gevoerd worden tegen de mogelijkheid van invoering van een 48-urige werkweek, waar de buitenlandsche concurrentie gelijkheid in dezen eischt? Integendeel, de arbeiders mogen het cadeau van den Minister wel dankbaar aanvaarden; immers zonder toestemming van de arbeidersorganisaties is deze verlenging onmogelijk. Beroep bestaat er niet en de weigering der arbeiders behoeft niet gemotiveerd te zijn. De werkgevers zijn dan ook ten volle overtuigd, dat deze concessie hen véél zal kosten en een wapen is, dat aan de organisaties in handen wordt gegeven, hetwelk hen feitelijk niet toekomt. Immers nog geen vierde gedeelte der arbeiders is georganiseerd; is in een bedrijf slechts 5 pCt. der arbeiders georganiseerd, dan hangt de verlenging van den arbeidstijd van deze 5 pCt. af en hebben de 95 pCt. ongeorganiseerden niets te beweren. Dit zijn onbillijke toestanden. En dan bindt de heer Schaper nog den strijd aan tegen den Minister, die in bedrijven, waar geen arbeiders georganiseerd zijn, de organisaties wil passeeren en met een behoorlijke vertegenwoordiging van de ongeorganiseerden wil onderhandelen. De heer Schaper gevoelt zeer goed, dat deze wijziging eigenlijk zeer geringe beteekenis heeft; alle hulptroepen, als 1°. de blijvende verlenging van arbeidstijd voor bedrijven, waarvan die verlenging reeds in den tijd van „de angstrees van 1918” ²⁾ als eene noodzakelijkheid werd gevoeld en, 2°. de overwerkvergunningen bij opeenhooping van werk en bijzondere omstandigheden”, ook reeds in '18 in het ontwerp Arbeidswet vermeld, worden verzameld, om toch naar aan te toonen, dat de werktijd veel te lang wordt. Verder wordt een beroep gedaan op de langzamerhand legendarische groote winsten, die, voorzover het Rijk ze niet door belastingen heeft afgenomen, verloren zijn gegaan door de ontzaglijke prijsdalingen in het grootbedrijf, waar de arbeiders niets van gevoelen. En wat te zeggen van de „uitspraak ex cathedra”, dat „protectie en verlenging van den arbeidsduur de middelen zijn van de onbekwame en indolente ondernemingen, die liefst op de gemakkelijkste wijze, en wel ten koste van arbeider en verbruiker, den strijd in de wereldconcurrentie volhouden”. Is tot den heer Schaper nooit de waarheid doorgedrongen, dat voor welvaart intensieve productie een noodzakelijke vereischte is, en dat de productie-arme wereld alleen gebaat kan zijn door meerderen arbeid, terwijl verkorting van arbeidsduur de intensiteit van den arbeid niet heeft gebaat, maar geschaad?

Ik spreek hier natuurlijk niet van een 12-urigen werkdag, maar dit is ook nog iets anders dan een werkweek van 45 uur. Bovendien moet hier het argument, dat geen enkel ander land zoo weinig werkt en zoo'n stroeve, de industrie belemmerende arbeidswet bezit, veel gewicht in de schaal leggen. Neen, de heer Schaper en zijn vrienden zullen langzamerhand, hoe ongaarne ook, zich moeten verzoenen met de harde waarheid, dat ook de arbeider eens iets zal moeten toegeven in dezen tijd van malaise en dat behalve alle sociale lasten, die de werkgever reeds ten behoeve van den arbeider op zich heeft genomen, hij niet ook nog met voortdurend verlies kan blijven werken. Invaliditeitswet, Ongevallenwet, binnenkort Ziekte- en Werkloosheidsverzekering worden kalm aanvaard, maar om eenige uren langer te werken en zoodoende deze malaise zoo spoedig mogelijk te beëindigen en den werkgever zijn sociale lasten te helpen dragen, past den arbeider niet! Alles wijst erop, dat wij ons naar de groote productie-gebieden zullen hebben te regelen en een 48-urige werkweek tot grondslag van een Arbeidswet dienen in te voeren, met mogelijkheid om in een collectief overleg, na grondige beschouwing van de economische noodzakelijkheden, tot verdere arbeidstijdverlengingen over te kunnen gaan.

Mr. M. P. L. STEENBERGHE.

Goirle.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, April 1921.

Dr. Paul Siebeck †; J. Schumpeter, Sozialistische Möglichkeiten von heute; P. Olberg, Bauernrevolution und Bolschewismus. (Die Agrarfrage in Russland); Prof. E. H. Vogel, Die Gesetzgebung auf dem Gebiete der Innenkolonisation in den österreichischen Nachfolgestaaten; Dr. W. Senator, Die Bodenbesitzordnung Palästinas und seiner jüdischen Siedlung; Prof. R. Michels, Ueber die Versuche einer Besetzung der Betriebe durch die Arbeiter in Italien (September 1920); Prof. J. Jastrow, Textbücher als Hilfsmittel; Prof. E. Lederer, Sozialisierung und Gesellschaftsverfassung.

Zeitschrift für Sozialwissenschaft. — Leipzig, 18 Mei 1921.

H. Dietzel, Vom Lehrwert der Wertlehre und vom Grundfehler der Marx'schen Verteilungslehre; A. Voigt, Die Ökonomik des Geldverkehrs. (Schluss); B. Simmersbach, Die Entwicklung der Bergarbeiterlöhne im deutschen Erzbergbau.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Jan.—Febr. 1921.

E. Rignano, Un programme socialiste libéral; E. Simonis, Le régime monétaire du Grand-Duché de Luxembourg; P. Rossy, La Banque nationale Suisse pendant la guerre; M. Halbwachs, Revenus et dépenses de ménages de travailleurs. Une enquête officielle d'avant-guerre.

Idem. — Parijs, Maart—April 1921.

S. Bauer, La situation monétaire en Tchécoslovaquie. Une expérience de théorie quantitative; M. Porte, L'industrie hydro-électrique en France; R. Claeys, L'indice du coût de la vie du bureau de statistique de la ville d'Amsterdam; Ch. Rist, Les banques d'émission et l'après-guerre.

¹⁾ [Zie het nummer van 17 Aug. j.l. — Red.]

²⁾ Deze uitdrukking is van den heer Schaper.

Idem. — Parijs, Mei—Juni 1921.
S. Zagorsky, L'évolution actuelle du bolchévisme;
P. Struwe, L'idée de loi naturelle dans la science économique;
P. Arminjon, Le change égyptien depuis la guerre. Une expérience de stabilisation des changes;
R. Claeys, L'indice du coût de la vie du bureau de statistique de la ville d'Amsterdam.

De Gids. — Amsterdam, Juli 1921.
 bevat o.a.:
P. E. van Renesse, Visscherijbeheer en visscherij-statistiek.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Juli 1921.
 bevat o.a.:
K. Kautsky, Klassen- en partijdictatuur; *J. v. d. Wijk*, Wetmatigheid in natuur en maatschappij, II;
J. Rensen, De aanhangige Grondwetsherziening;
J. H. Schaper, Repliek.

Koloniale Studiën. — Weltevreden, April 1921.
J. Tideman, Landlooperij ter Oostkust van Sumatra en de middelen ter bestrijding daarvan; *Dr. A. J. Kluyver*, Bevordering der inheemsche nijverheid van regeeringswege; *G. H. van der Kolff*, Overheidsbemoeyenis met de bij de klappercultuur der inlandsche bevolking betrokken belangen; *W. C. Schalkwijk*, De kolonisatie met van Java afkomstige gezinnen in de residentie Lampongsche Districten over het jaar 1920;
P. J. Blik, Verdeeling van macht in Indië.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Juni 1921.
 bevat o.a.:
H. Tiesing, Het veenbedrijf en de werkloosheid in Drenthe.

De Indische Gids. — Amsterdam, Juni 1921.
Mr. G. D. Willinck, Moet het koloniale staatsbankroet dan steeds meer naderbij komen? *W. Ruinen*, Sagopalmen en hunne betekenis voor de Molukken; De Hollandsch-Inlandsche School. (Een tegenspraak); *Ir. Han Tiauw Tjong*, Het tien-jarig bestaan van de Chineezen-vereeniging „Chung Hwa Hui” in Nederland.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15) Zweeds. R.ksbk 6 6 Juli '21
 Bk. (Bel.Binn.Eff. 5½ 19 Oct. '20) Bk. v. Noorw. 6½ 6 Juli '21
 (Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20) Zwits. Nat. Bk. 4 13 Aug. '21
 Bk. van Engeland 5½ 22 Juli '21 Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
 Duitse Rijkskbk. 5 23 Dec. '14) Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
 Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21) Bank v. Italië 6 20 Mei '20
 Oostenr. Hong. Bk. 5 25 Juli '21) F. Res. Bk. N.Y. 5½ 20 Juli '21
 Nat. Bk. v. Denem. 6 5 Mei '21) Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Lonaen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
27 Aug. '21	—	3 1)	4 3/4	4-5/8	—	4 1/2-5 1)
22-27, '21	—	3-1/2	4 1/8-3/4	4-5/8	—	4 1/2-5 1/2
15-20, '21	—	3 1/4-4 3/4	4 1/4-7/8	4-5/8	—	5-6
8-13, '21	—	3-4 1/4	4 1/8-7/8	4-5/8	—	5 1/2-6
23-28 A. '20	3 1/4-1/2	4 1/2-3/4	6 3/4	4-5/8	—	6-10
25-29 A. '19	3 3/4-4	4-5	3 5/8	4-5/8	—	5 1/2-6
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	5 1/2-7 1/2

1) Noteering van 26 Aug. 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt heerschte trots de groote onzekerheid, toch nog een zekere bedrijvigheid. Ponden sterling en

dollars handhaafden zich aanvankelijk op het hoogere peil, doch sloten iets flauwer: 11,79¼, 3,19¾. Een meer beduidend aanbod was er van Fransche en Belgische francs, die van 24,97½ en 24,42½ op 24,77½ en 24,— kwamen.

Een wisselende stemming was er voor Markten, nu eens vast, dan weder aangeboden (3,63—3,85—3,75—3,83—3,65—3,70). Zwitserland eerder brief 54,30 na 54,65. Zeer gezocht was Kopenhagen, waarvoor Vrijdag i.l. zelfs 55,— werd genoteerd; slot iets flauwer 54,85. Stockholm en Kristiania bleven met eenige kleine schommelingen ongeveer op hetzelfde peil.

Flink aanbod was er van Roemeensche Lei, die a 3,80 verhandeld werden.

Italië en Madrid stationnair, pl.m. 13,70 en 41,65. Oostenrijksche kronen sloten vast: 0,38½ geld. Budapest pl.m. 0,08½.

KOERSEN IN NEDERLAND

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
22 Aug. 1921..	11.82½	25.—	3.63	0.35	24.42	3.22 7/8
23 „ 1921..	11.83 3/8	24.87 1/2	3.67 1/2	0.35	24.35	3.23 3/4
24 „ 1921..	11.84	24.87 1/2	3.80	0.36	24.27 1/2	3.22 1/2
25 „ 1921..	11.83 1/2	24.90	3.85	0.38 1/2	24.15	3.20 1/4
26 „ 1921..	11.83	24.86	3.74	0.37 1/2	24.03	3.21
27 „ 1921..	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. 1)	11.81	24.72 1/2	3.62	0.34	23.97 1/2	3.19 1/2
Hoogste „ „ 1)	11.84	24.97 1/2	3.85	0.39	24.42 1/2	3.23
19 Aug. 1921..	11.79 1/2	24.95	3.82	0.38	24.41 1/2	3.22 1/2
12 „ 1921..	11.75 3/8	25.12 1/2	3.92	0.39 1/2	24.42 1/2	3.21 3/4
Muntpariteit..	12.10 3/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 11 Augustus.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
22 Aug. 1921	69.12 1/2	—	42.72 1/2	54.65	41.70	97
23 „ 1921	69.25	53.50	42.90	54.62 1/2	41.72 1/2	97
24 „ 1921	69.40	53.75	42.80	54.55	41.65	97
25 „ 1921	69.65	54.80	42.85	54.55	41.65	97
26 „ 1921	69.40	55.—	43.10	54.30	41.70	97
27 „ 1921	—	—	—	—	41.60	97
L'ste d. w. 1)	69.—	53.10	42.50	54.20	41.50	97
H'ste „ „ 1)	69.60	54.95	42.95	54.65	41.75	97
19 Aug. 1921	68.65	52.60	41.90	54.50	41.75 3/4	97
12 „ 1921	67.45	51.10	41.50	54.30	41.65 3/4	97
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	97

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.
 2) Noteering van 20 Augustus. 3) Idem van 13 Augustus.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers.
 (week van 22—26 Augustus 1921.)

Londen.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	Pari	agio 1 ct.	agio 1 1/4 ct.
Laagste B „	agio 1/4 ct.	„ 1/2 „	„ 1/4 „
Hoogste L „	„ 1/4 „	„ 1 1/4 „	„ 1 3/4 „
Laagste L „	„ 1/2 „	„ 3/4 „	„ 1/4 „

New-York.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	disagio 1/2 ct.	disagio 7/8 ct.	disagio 1 1/4 ct.
Laagste B „	„ 1/4 „	„ 1/2 „	„ 3/4 „
Hoogste L „	„ 1/4 „	„ 1/2 „	„ 3/4 „
Laagste L „	„ 1/4 „	„ 1/4 „	„ 1/2 „

Parijs.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	Pari	disagio 5 ct.	disagio 10 ct.
Laagste B „	„	„ 2 1/2 „	„ 2 1/2 „
Hoogste L „	„	„	„ Pari
Laagste L „	agio 2 1/2 ct.	„	disagio 2 1/2 „

België.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	agio 2 1/2 ct.	agio 2 1/2 ct.	agio 5 ct.
Laagste B „	disagio 2 1/2 „	„ Pari	„ 2 1/2 „
Hoogste L „	agio 5 „	agio 5 „	„ 7 1/2 „
Laagste L „	„ 2 1/2 „	„ 2 1/2 „	„ 5 „

Berlijn.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	agio 1 ct.	agio 2 ct.	agio 3 ct.
Laagste B „	Pari	„ 1 „	„ 2 „
Hoogste L „	agio 3 „	„ 4 „	„ 5 „
Laagste L „	„ 2 „	„ 3 „	„ 4 „

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
27 Aug... 1921	3.68.75	7.74	1.14	31.20
Laagste d. week	3.65.75	7.70	1.12	30.90
Hoogste „ „	3.69.62	7.80	1.20	31.25
20 Aug... 1921	3.66.50	7.74	1.18	30.99
13 „ „ 1921	3.66.50	7.80	1.16	31.17
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 ¹ / ₄	95 ¹ / ₄	40 ³ / ₁₆

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	12 Aug. 1921	19 Aug. 1921	20/26 Aug. '21 Laagste	26 Aug. 1921 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. \$	44	44	43 ⁵ / ₈	44 ³ / ₈
Calcutta	Str. p. rup.	1/3 ²³ / ₃₂	1/4 ¹³ / ₁₆	1/4 ¹¹ / ₁₆	1/5 ⁹ / ₁₆
Hongkong ...	id. p. \$	2/8 ⁷ / ₈	2/9	2/8 ³ / ₄	2/9 ¹ / ₂
Lissabon ...	d. per Mil.	6 ¹ / ₂	6	5 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂
Madrid	Peset. p. £	28.28	28.26	28.25	28.50
*Montevideo ¹	d. per \$	42 ¹¹ / ₁₆	43 ¹ / ₄	43 ³ / ₈	45 ¹ / ₂
Montreal....	\$ per £	4.06 ¹ / ₄	4.06	4.05	4.10 ¹ / ₂
*R.d.Janeiro ..	d. per Mil.	8 ¹ / ₁₆	8 ¹ / ₁₆	7 ²³ / ₃₂	8 ¹ / ₁₆
Rome	Lires p. £	83.50	84.75	84.75	88.00
Shanghai....	Str. p. tael	3/8	3/9 ¹ / ₈	3/8	3/10 ¹ / ₄
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ⁷ / ₈	2/3 ⁷ / ₈	2/3 ³ / ₄	2/4
*Valparaiso..	peso p. £	35.80	36.20	36.70	38.80
Yokohama ..	Str. p. yen	2/7 ¹⁰ / ₃₂	2/7 ³ / ₄	2/7 ³ / ₈	2/7 ³ / ₈

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.
2) Noteering van 25 Augustus.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen te New York

27 Aug. 1921	38	62
20 „ 1921	38 ¹ / ₂	61 ⁷ / ₈
13 „ 1921	37 ⁵ / ₈	61.—
6 „ 1921	38 ³ / ₄	61 ³ / ₄
28 Aug. 1920	60 ³ / ₈	97 ¹ / ₈
29 Aug. 1919	58	108 ¹ / ₂
20 Juli 1914	24 ¹⁰ / ₁₆	54 ¹ / ₈

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 29 Augustus 1921.

Activa.

Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 135.514.293,04 B.-bk. „ 26.563.412,57 ¹ / ₂ Ag.sch. „ 61.597.010,96	f 223.674.716,57 ¹ / ₂
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 47.894.822,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ 47.894.822,—	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 63.606.359,53 ¹ / ₂ B.-bk. „ 14.902.878,69 Ag.sch. „ 80.268.320,52	f 158.777.558,74 ¹ / ₂
Op Effecten	f 152.540.358,74 ¹ / ₂	—
Op Goederen en Spec.	„ 6.237.200,—	158.777.558,74 ¹ / ₂
Voorschotten a. h. Rijk	„ 14.957.231,51	—
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.237.620,— Muntmat., Goud „ 549.730.929,59	—
	f 605.968.549,59	—
Munt, Zilver, enz.	„ 10.565.955,00 ¹ / ₂	—
Muntmat., Zilver	„ —	616.534.504,59 ¹ / ₂
Effecten	Bel.v. h. Res.fonds. f 5.256.094,75 id. van ¹ / ₈ v. h. kapit. „ 3.964.306,87 ¹ / ₂	9.220.401,62 ¹ / ₂
Geb.en Meub. der Bank	„ 3.747.500,—	—
Diverse rekeningen	„ 16.046.084,64 ¹ / ₂	—
	f 1.090.852.829,69 ¹ / ₂	—
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	„ 5.386.728,62 ¹ / ₂	—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.004.128.670,—	—
Bankassignatiën in omloop	„ 1.843.459,63 ¹ / ₂	—
Rek.-Cour. } Het Rijk f — } Anderen „ 48.926.828,54	—	48.926.828,54
Diverse rekeningen	„ 10.567.142,89 ¹ / ₂	—
	f 1.090.852.829,69 ¹ / ₂	—

NED. BANK 29 Augustus 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 404.814.086,87
Op de basis van ¹/₈ metaaldekking „ 193.814.295,24
Minder bedraaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 2.024.070.430,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	553.067,12 ¹ / ₂	—
Buitenlandsche wissels..	403.453,—	—
Beleeningen	5.922.149,41 ¹ / ₂	—
Goud	—	—
Zilver	—	114.624,30 ¹ / ₂
Bankbiljetten.....	10.982.320,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's..	—	3.642.900,23 ¹ / ₂

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
29 Aug. 1921.....	605.969	10.666	1.004.129	50.770
22 „ 1921.....	605.969	10.681	993.146	53.758
15 „ 1921.....	605.969	11.007	1.004.597	58.938
8 „ 1921.....	605.969	10.792	1.018.176	60.967
1 „ 1921.....	605.969	10.997	1.038.588	65.821
30 Aug. 1920.....	636.339	16.530	1.026.033	83.137
30 Aug. 1919.....	635.593	5.823	1.002.879	72.730
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekingspercentage
29 Aug. 1921	223.675	69.700	158.778	404.814	59
22 „ 1921	223.122	70.700	152.865	406.528	59
15 „ 1921	221.915	68.700	168.306	403.528	58
8 „ 1921	275.816	138.700	130.229	400.191	57
1 „ 1921	269.256	118.700	158.310	395.383	56
30 Aug. 1920	95.258	11.000	312.002	430.240	59
30 Aug. 1919	111.649	47.000	236.647	425.494	60
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.821 ¹⁾	75

1) Op de basis van ¹/₈ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	22 Augustus 1921	29 Augustus 1921
Aan schatkistpromessen..	f 411.350.000,—	f 409.650.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 70.700.000,—	„ 69.700.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 216.896.000,—	„ 221.991.000,—
Aan zilverbons	„ 38.966.741,25	„ 38.302.314,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
20 Aug. 1921.....	227.250	—	304.000	147.000
13 „ 1921.....	228.000	—	306.500	144.500
6 „ 1921.....	227.750	—	305.500	140.500
16 Juli 1921.....	213.158	18.028	308.581	117.123
9 „ 1921.....	215.792	17.533	311.552	117.341
2 „ 1921.....	221.362	16.935	307.461	118.466
25 Juni 1921.....	226.457	16.340	310.892	121.852
21 Aug. 1920.....	210.038	6.439	345.291	211.702
23 Aug. 1919.....	156.404	3.102	274.727	99.276
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekingspercentage
20 Aug. 1921	—	207.000	—	***	137.050	50
13 „ 1921	—	212.000	—	***	137.800	51
6 „ 1921	—	201.000	—	***	138.550	51
16 Juli 1921	35.590	21.557	101.726	22.744	146.483	54
9 „ 1921	36.314	20.416	103.162	26.198	148.007	52
2 „ 1921	34.934	21.222	101.877	24.901	153.562	56
25 Juni 1921	33.413	19.895	105.990	23.507	156.678	56
21 Aug. 1920	28.221	27.872	168.531	19.297	105.216	39
23 Aug. 1919	11.395	18.029	177.414	16.001	84.979	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van ¹/₈ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
26 Juni 1921 ..	1.113	1.889	1.430	2.074	237
18 " 1921 ..	1.112	1.990	872	2.076	299
11 " 1921 ..	1.112	2.057	872	2.069	291
4 " 1921 ..	1.125	2.159	927	2.074	262
23 April 1921 ..	1.129	2.126	928	2.081	392
16 " 1921 ..	1.127	2.235	885	2.059	399
26 Juni 1920 ..	1.072	1.900	1.111	1.666	356
5 Juli 1919 ..	933	1.665	953	1.516	405
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
24 Aug. 1921	128.403	125.965	320.362	28.500	283.888
17 " 1921	128.407	126.235	323.241	28.500	287.071
10 " 1921	128.381	127.564	327.133	28.500	290.827
3 " 1921	128.382	128.699	329.220	28.500	293.038
27 Juli 1921	128.370	128.283	325.214	28.500	288.736
20 " 1921	128.367	127.718	323.966	28.500	287.635
25 Aug. 1920	123.029	124.894	356.012	28.500	325.467
27 Aug. 1919	88.244	79.800	330.952	28.500	315.080
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkings-perc. ¹⁾
24 Aug. '21	52.415	78.859	17.706	116.186	20.888	15,55
17 " '21	57.740	79.525	17.285	122.547	20.622	14,75
10 " '21	50.115	81.107	18.259	114.197	19.266	14,55
3 " '21	47.597	77.281	16.318	108.710	18.133	14,50
27 Juli '21	43.188	78.001	15.374	106.436	18.557	15,20
20 " '21	82.718	82.275	16.936	149.286	19.100	11,49
25 Aug. '20	41.555	75.883	15.364	100.591	16.585	14,30
27 Aug. '19	29.785	79.669	23.261	94.918	26.894	22,76
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposite.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkings-perc. ¹⁾
23 Aug. '21	1.108.107	1.091.543	3.644.332	77.190.575	6
15 " '21	1.108.173	1.091.551	3.452.186	77.396.140	6
4 " '21	1.108.010	1.091.554	3.900.631	77.654.680	7
28 Juli '21	1.105.815	1.091.557	5.397.594	77.890.858	9
21 " '21	1.105.645	1.091.556	6.344.943	74.997.125	10
14 " '21	1.102.994	1.091.544	5.511.748	75.352.635	11
23 Aug. '20	1.099.314	1.091.674	18.074.736	56.270.495	34
23 Aug. '19	1.124.888	1.095.137	8.463.003	28.141.793	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1921	1.031.609	9.639.476	11.536.400	3.558.900
15 " 1921	1.003.939	12.884.299	11.613.300	3.373.800
4 " 1921	1.096.443	9.311.940	12.223.000	3.825.400
28 Juli 1921	1.135.529	15.824.156	13.802.200	5.323.700
21 " 1921	1.470.787	9.928.184	14.673.700	6.273.000
14 " 1921	1.516.264	14.584.808	14.045.000	5.441.900
23 Aug. 1920	41.381.199	12.050.195	31.232.100	18.080.300
23 Aug. 1919	27.952.434	7.541.489	20.167.300	8.461.400
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Butt.gew. voorsch. a/d. Staat
25 Aug. '21	5.522.132	1.948.367	276.752	626.563	24.900.000
18 " '21	5.521.869	1.948.367	276.193	624.082	24.900.000
11 " '21	5.521.597	1.948.367	275.948	623.876	25.000.000
4 " '21	5.521.266	1.948.367	275.535	626.325	25.200.000
26 Aug. '20	5.590.239	1.978.278	254.703	617.874	25.800.000
28 Aug. '19	5.572.424	1.978.278	296.746	897.664	23.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.458.114	71.602	2.153.752	36.783.000	2.687.141	61.822
2.442.623	71.798	2.169.065	36.983.253	2.661.754	44.329	
2.513.100	72.725	2.180.895	37.225.800	2.641.845	39.415	
2.989.636	73.507	2.158.062	37.364.596	2.788.876	36.285	
1.909.921	493.340	1.950.133	37.904.507	3.202.813	64.229	
888.470	714.208	1.249.499	35.090.399	2.976.552	81.512	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. part.
25 Aug. '21	322.823	84.653	480.000	771.012	6.152.046	578.982
18 " '21	324.505	84.653	480.000	770.991	6.173.134	374.349
11 " '21	321.509	84.653	480.000	760.666	6.190.687	341.944
4 " '21	325.178	84.653	480.000	768.724	6.170.097	340.860
26 Aug. '20	358.069	84.653	480.000	703.635	5.530.332	1.575.204

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenland.		
3 Aug. '21	2.552.813	1.714.211	—	151.030	2.536.673
27 Juli '21	2.531.231	1.721.825	—	154.065	2.537.517
20 " '21	2.508.298	1.735.845	—	151.068	2.564.613
13 " '21	2.492.544	1.737.965	—	155.050	2.603.833
6 Aug. '20	1.980.605	1.302.650	111.531	151.139	3.141.861
8 Aug. '19	2.084.756	1.203.375	—	67.632	2.532.057

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkings-perc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
3 Aug. '21	1.647.579	1.705.066	102.372	63,7	83,1
27 Juli '21	1.669.920	1.695.274	102.263	63,4	82,4
20 " '21	1.710.056	1.693.019	102.222	62,5	80,6
13 " '21	1.729.115	1.693.991	102.090	61,6	78,9
6 Aug. '20	2.889.223	2.431.650	95.341	44,0	48,9
8 Aug. '19	2.215.359	2.528.860	83.807	47,5	59,8

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt, der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
27 Juli '21	814	11.661.814	1.237.555	13.002.814	2.905.293
20 " '21	814	11.677.590	1.227.247	13.059.045	2.905.378
13 " '21	816	11.737.598	1.247.211	13.266.870	2.903.087
6 " '21	816	11.809.327	1.251.237	13.275.884	2.920.580
30 Juli '20	814	16.883.715	1.368.659	14.209.175	2.705.852
1 Aug. '19	768	14.682.076	1.348.584	13.060.825	1.799.037

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 29 Augustus 1921.

Ook deze week is wederom te constatareeren geweest, dat de hausse aan de Deutsche beurzen nog geenszins een einde heeft genomen. In de eerste plaats staat dit natuurlijk wel weder in verband met den nog steeds dalenden Markenkoers, doch afgescheiden hiervan is de stemming toch bij uitstek vast te noemen. Want er zijn in de achter ons liggende dagen eenige momenten geweest, waarop de Markenkoers in het buitenland plotseling vrij sterk monteerde, zonder dat dit een evenredigen dalenden invloed op het koerspeil der fondsen heeft gehad. In Duitschland beschouwt men het in ernstige kringen dan ook niet meer als een „Markenvlucht“, dat het publiek in steeds grootere kringen interesse voor fondsen gaat betoonen, doch legt men er den nadruk op, dat, onafhankelijk van een eventuele verbetering van de Marken-waardeering, verschillende fondsen nog onder de intrinsieke waarde noteeren. Als voorbeeld haalt men dan veelal aan de ondernemingen, die vóór den oorlog in Australië of Duitsch-Afrika hun arbeidsveld hebben gehad en die door de onteigening groote vorderingen op het Deutsche Rijk hebben verkregen, vorderingen, die nog slechts ten deele zijn geïncasseerd. De nog te ontvangen bedragen zouden dan nog niet in het koers-niveau zijn verdisconteerd. Hoe het zij, te ontkennen valt niet, dat een voortdurend stijgende tendens aan alle beurzen in het Deutsche Rijk te constatareeren valt. De „Frankfurter Zeitung“ geeft wekelijks een index-cijfer voor een aantal fondsen; dit cijfer heeft thans opnieuw een record behaald. De stroom van binnenkomende orders bij banken en bankiers is zoodanig, dat te Berlijn enerzijds velen er toe zijn overgegaan een deel der opdrachten aan andere beurzen, b.v. Frankfurt, te plaatsen, anderzijds, zooals bij de Berliner Handels Gesellschaft, maatregelen zijn genomen, om zeer kleine orders te elimineeren. Dergelijke kleine opdrachten zullen in het vervolg slechts op een bepaalden dag in de week, des Vrijdags, eventueel tot uitvoering worden gebracht. Betwijfeld wordt, of dit werkelijk veel er toe zal kunnen bijdragen om den steeds wassenden toevloed te remmen; eerder gelooft men, dat het gevolg zal zijn een vermeerdering der grootere orders. Wellicht is dit tot op zekere hoogte ook wel de bedoeling geweest, omdat op de weinig omvangrijke orders de onkosten relatief het meest drukken.

Vanuit Parijs is ook deze week niets vermeldenswaard mede te deelen. Anders is het gesteld met de markt te Londen, die eenigszins nerveus is geworden, mede in verband met de hernieuwde daling van de Reichsmark. In het Britsche Rijk heeft men weliswaar niet een zoo groot direct belang bij het Deutsche betaalmiddel, zeer stellig niet zoo omvangrijk ten minste als te onzent, doch de gang van zaken in Duitschland, zoowel in politiek als in economisch opzicht wordt toch zeer nauwkeurig gevolgd, omdat Duitschland enerzijds een groot afzetgebied vormt, anderzijds een niet te onderschatten concurrent blijft, als de Markenkoers niet op een hooger niveau kan worden gebracht. Volgens een opstelling van de „Times“ kost een bepaald artikel, dat in Duitschland in 1913 voor Mk. 20,— of £ 1,— kon worden vervaardigd, daar te lande thans Mk. 320, hetgeen ook overeenkomt met £ 1.—. In Engeland kost ditzelfde artikel thans echter £ 1,16,— tegen een kostprijs van £ 1,— in 1913. De Deutsche fabrikant heeft derhalve een voorsprong van 80 pCt. boven de Engelsche. Men dringt er dan ook op aan, middelen toe te passen, die een stabilisatie van de Mark tot gevolg kunnen hebben, waarbij dan tegelijkertijd de waarde op een hooger niveau vastgesteld zou moeten worden. De vele mislukte pogingen echter, die tot nu toe reeds in die richting zijn ondernomen, hebben het publiek zeer sceptisch gestemd ten opzichte van een mogelijk succes en dit heeft denzelfden invloed op de beurs uitgeoefend, waar de tendens dan ook meestentijds afwachtend is geweest.

Te New York daarentegen heeft zich een stemming van grooter optimisme verspreid. De leider van het Federal-Reserve-systeem, Gouverneur Harding, heeft een officieele tint aan dit optimisme gegeven, doordat hij in een zitting van de Congress-Commissie openlijk verklaarde, dat de economische toestand een lichte verbetering te aanschouwen geeft. Ten bewijze, dat men zijn woorden niet moet opvatten als te zijn ingegeven door de stemming van een oogenblik, heeft de heer Harding nog eens zijn advies uit den zomer van 1920 in herinnering gebracht. Toen heeft hij namelijk den katoenplanters aangeraden, althans hun betere soorten te verkoopen, om op deze wijze geld te verkrijgen, ten einde hun voorraad aan mindere kwaliteit rustig te kunnen aanhouden. Dezen raad hebben slechts enkele opgevolgd, met het resultaat, dat, toen de banken de credieten aanzegden, vele planters genoodzaakt werden

hun geheele partijen te realiseeren tegen prijzen, die zeer veel grooter verlies gaven, dan bij opvolging van het advies des heeren Harding het geval zou zijn geweest.

Behalve deze uitlatingen hebben ook bepaalde cijfers een gunstige uitwerking gehad. Allereerst die omtrent de deflatie in de Vereenigde Staten. Amerika is feitelijk het eenige land, dat in staat is geweest zijn circulatie aan fiduciair geld in eenigszins betekenende mate te verminderen. De bankbiljettenomloop toch bedraagt thans \$ 2.634.000.000 tegen £ 3.116.000.000 een jaar geleden. Ook Engeland kan een vermindering aantoonen, doch lang niet in gelijke mate; hier bedraagt de deflatie slechts \$ 10.000.000.

Ook de staal-industrie schijnt er iets beter voor te staan. De meeste fabrieken arbeiden thans op circa 20 pCt. hunner capaciteit; dit percentage is reeds veel lager geweest. Toch is men er zich in de Unie volkomen van bewust, dat een herstel naar eenigszins normale toestanden slechts uiterst langzaam zal kunnen geschieden en dat men in geen geval een plotselinge conjunctuur-wisseling mag verwachten. Dientengevolge is de beurs dan ook kalm gebleven, doch met een ondertoon van vertrouwen.

Te onzent is de beurs weder buitengewoon stil gebleven, behoudens enkele uitzonderingen. Voor staatsfondsen bestond goede belangstelling, hoewel de meeste onzer inheemsche staatspapieren fractioneel afbrokkelde. Vermoedelijk moet de verklaring van dit verschijnsel, bij een dalenden rentevoet in de open markt, worden gezocht in het feit, dat vele beleggers overgaan tot ruil van obligaties Nederlandsche Staatsleening in hoogere-rente gevende papieren, als Indische Gouvernements-leening, Indische gemeentelijke obligaties, e.d.

	22 Aug.	25 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
5. % Ned. W. Sch. 1918	91 ¹⁵ / ₁₆	91 ³ / ₄	91 ⁹ / ₁₆	— ³ / ₈
4 ¹ / ₂ % „ „ „ 1916	91 ¹⁵ / ₁₆	90 ⁵ / ₈	91 ¹ / ₄	— ¹¹ / ₁₆
4 % „ „ „ 1916	83 ¹ / ₂	83 ³ / ₈	83 ¹¹ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	73 ¹ / ₄	74 ³ / ₈	73 ⁷ / ₈	+ ⁵ / ₈
3 % „ „ „	63 ¹ / ₁₆	62 ⁷ / ₈	62 ¹ / ₂	— ⁹ / ₁₆
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	52 ⁷ / ₈	52 ⁵ / ₈	52 ¹ / ₄	— ⁵ / ₈
5 % Oost-Indië 1915	91 ¹ / ₈	90 ³ / ₄	91 ¹ / ₄	+ ¹ / ₈
6 % „ „ 1919	96	96	96 ⁷ / ₁₆	+ ⁷ / ₁₆
4 % Oostenr Kronenrente	2 ¹ / ₂	2 ¹¹ / ₁₆	2 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
5 % Rusland 1906	8 ⁷ / ₈	8 ¹³ / ₁₆	9	+ ¹ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	8 ⁹ / ₁₆	— ¹⁵ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	65	65	69	+ 4
4 % Japan 1899	58 ¹ / ₈	58 ¹ / ₈	58 ¹ / ₈	
4 % Argentinië Buiten..	57 ¹ / ₁₆	57 ¹ / ₁₆	58 ³ / ₄	+ ¹¹ / ₁₆
5 % Brazilië 1895	57 ¹ / ₈	58	56 ¹ / ₄	— ⁷ / ₈
7 % Staatsspoor	104	104	104 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
7 % Amsterdam	102 ³ / ₄	103	103	+ ¹ / ₄

Om met de hierboven gereleveerde uitzondering te beginnen, zij hier geconstateerd, dat in de aandelen van sommige Handels-ondernemingen een zeer levendige handel is ontstaan. Speciaal zijn aandelen van Nierop & Co's Handel-Maatschappij en Compania Mercantil Argentina naar voren getreden. Een zeer heftige daling heeft zich voor deze fondsen ingezet, voor eerstgenoemde in verband met geruchten (later door de directie der maatschappij bevestigd), dat omvangrijke verliezen zijn geleden, voor laatstgenoemde als gevolg van de omstandigheid, dat geen slot-dividend zal worden uitgekeerd. Voor aandelen Van Nierop ontstond nog eenige verbetering, in vergelijking met den laagsten koers, op speculatieve baisse-posities, die afgewikkeld werden; aandelen Compania echter verlieten de berichtsweek op het laagste punt. De overige aandelen in handelsondernemingen ondervonden ook den invloed van deze fluctuaties, met uitzondering van aandelen Hollandsch-Transatlantische Handelsvereniging.

In vrijwel geen enkele der overige afdelingen echter heeft eenige handel van betekenis plaats gevonden. Teekenend is wel, dat de koers van aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij absoluut onveranderd de berichtsweek verlaten heeft. Waar het hoofdfonds van de Amsterdamsche beurs per saldo zulke geringe of in het geheel gene variatie te aanschouwen heeft gegeven, kan de omvang van de omzettingen, ook der overige markt-afdeelingen, gemakkelijk hieraan worden afgemeten.

Alleen voor tabakken bestond nog eenige belangstelling; de meeste waarden bleven hier op hoogere koersen gevraagd. Toch was er op geen enkelen dag een z.g. „open hoek“ te constatareeren; de affaires werden alle in elkan-der gesloten.

Rubber bleef eerder aangeboden. Suikerwaarden, met uitermate geringe variaties en zeer kleinen handel.

	22 Aug.	25 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	163	164	166	+ 3
Koloniale Bank	136 ¹ / ₄	133 ³ / ₄	134 ³ / ₈	— ¹ / ₈

	22 Aug.	25 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	160	160	158 1/4	- 1 3/4
Rotterd. Bankvereniging ..	110 1/2	110 1/2	110 1/2	
Amst. Superfosfaatfabriek .	108	107 1/4	107	- 1
Van Berkel's Patent	92	90 1/4	91	- 1
Insulinde Oliefabriek	33 1/4	32 3/4	29 3/4	- 3 1/2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	92 1/4	93 1/2	93	+ 3/4
Hollandia Melkproducten ..	209	200	195	- 14
Philips' Gloeilampenfabriek	272 3/4	270	264 3/4	- 8
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Vereenigde Blikfabrieken ..	90	89	89	- 1
Compania Mercantil Argent.	115	114 1/2	100 1/2	- 14 1/2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	156 7/8	157 1/2	156 1/2	- 3/8
Handelsver. Amsterdam ...	400 1/2	398 3/4	398 1/4	- 4 1/4
Holl. Transatl. Handelsver.	33 1/4	36	36	+ 2 3/4
Linde Teves & Stokvis	96 1/4	96	93 1/2	- 2 3/4
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	36 1/2	25	25 7/8	- 10 3/8
Tels & Co's Handel-Mij.	50	49	45 1/2	- 4 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	156 1/4	148 3/4	149 1/4	- 6 1/2
Kon. Petroleum-Mij.	441 1/2	443 1/2	441 1/2	
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	43	42	42	- 1
Steaua Romana Petroleum				
Mij. . . Afgest. Aand.	52	51 3/8	52 7/8	+ 7/8
Amsterdam-Rubber-Mij. ...	95	94 1/2	91 3/4	- 3 1/4
Nederl.-Rubber-Mij.	47	47	48	+ 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	141	140 1/4	138 3/4	- 2 1/4
Deli-Batavia	350	364	360	+ 10
Deli-Maatschappij	328	336 1/2	332	+ 4
Medan-Tabak-Maatschappij	315	319	320	+ 5
Senembah-Maatschappij	419	428 1/2	425	+ 6

De scheepvaartmarkt bleef ongeanimeerd.

	22 Aug.	25 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	215 3/4	215 1/2	212	- 3 3/4
" " "gem.eig.	200 1/4	203	203	+ 2 3/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. .	95	95	95	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	86 1/2	86 1/2	86 1/2	
Java-China-Japan-Lijn	139	139	138 1/2	- 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ...	68	68 1/4	66	- 2
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	117	115 1/2	115	- 2
Koninkl.-Paketaart Mij.	118 1/2	117	116 1/2	- 2
Maatschappij Zeevaart	97	94	94	- 3
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	123 1/8	123 1/8	122 1/2	- 3/8
Nievelt Goudriaan	213	210	216	+ 3
Rotterdamsche Lloyd	157 1/4	154	151 3/4	- 5 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	91	91	91	
" " „Nederland” ..	182 3/4	181 3/8	180	- 2 3/4
" " „Noordzee” ..	40	41	41	+ 1
" " „Oostzee”	95	95	95	

De Amerikaansche afdeling iets lager in verband met den dollarkoers.

	22 Aug.	25 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	155 1/16	155 1/16	155 1/16	
Anaconda Copper	90 3/8	82 3/8	84 1/16	- 6 3/16
Un. States Steel Corp.	94	92 1/4	93 1/2	- 1/2
Atchison Topeka	110	107 1/8	107 1/8	- 2 7/8
Southern Pacific	98 1/4	97 1/4	96 1/2	- 1 3/4
Union Pacific	150 3/4	150 3/4	150 1/2	- 1/2
Int. Merc. Marine orig. Com.	13 7/8	11 1/16	11 1/2	- 2 3/8
" " " " prefs.	52	49 1/8	49 1/8	- 2 7/8

Geld vrij ruim verkrijgbaar op ruim 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

De oogsten van het Noordelijk halfroend zijn bijna alle binnen. Alleen restanten hebben hier en daar onder de veranderde weersomstandigheden te lijden. Eigenlijke klachten bereikten ons evenwel slechts van Noord-Engeland en ongetwijfeld is de kwaliteit van de daar geoogste tarwe daar door achteruit gegaan. De dorschresultaten van de zomer-tarwe in de Vereenigde Staten zijn niet gunstig, en ook de berichten uit Canada zijn niet zoo optimistisch als eenigen tijd geleden. Argentinië heeft behoefte aan regen; uit andere landen zijn de berichten in hoofdzaak gunstig. Een Engelsch vakblad geeft als ruwe schatting voor het oogstjaar 1921/22 een productie van 84.000.000 qrs., waartegen een consumptie zou staan van 74.000.000. Mogelijk komt hier nog bij 5.000.000 qrs. voor Rusland. Zijn deze cijfers juist, dan zou dus de geproduceerde hoeveelheid ruim voldoende zijn, maar men begrijpt, dat zoowel in de cijfers van de productie als van de consumptie zeer onzekere fac-

toren zijn. Zoowel de Argentijnsche als de Australische oogsten, die in het einde van dit jaar binnengehaald worden, zijn er in opgenomen, en er kan nog veel gebeuren, waardoor de thans gunstige vooruitzichten verminderen. Aan den anderen kant is men eerder geneigd de behoefte van Europa op een minder cijfer te schatten, daar de opbrengst van den eigen oogst, vooral in Frankrijk meevalt.

De aanvankelijk flauwe stemming in tarwe verbeterde geleidelijk. De noteeringen van Chicago gingen regelmatig iets op. De verschepingen waren tamelijk ruim, vraag en aanbod waren ongeveer in evenwicht.

In maïs kwamen in de afgelopen week groote zaken tot stand, vooral naar het Continent. Op den tegenwoordigen prijs is de vraag voor maïs groot. De zeer groote verschepingen van eenige weken geleden hebben grooten druk op de markten uitgeoefend. Tot de lagere prijzen zijn de aangekomen partijen evenwel vlot in consumptie gegaan. Dientengevolge was er algemeen meer kooplust. Kleine verschepingen van Argentinië werkten de verbeterde stemming in de hand. Bovendien gingen de prijzen in Chicago ook regelmatig wat omhoog; doch een bepaald willige stemming scheen zich aldaar niet te kunnen ontwikkelen. Merkwaardig is de groote premie, die de meeste markten voor spoedige levering betalen. Ongetwijfeld is de consumptie van maïs in Europa aanmerkelijk meer dan verleden jaar en ook dan in normale jaren, hetgeen te verklaren valt uit de droogte gedurende den zomer en de in verhouding tot andere artikelen lagen prijs.

De vraag voor gerst bleef in de meeste landen goed in verhouding tot het aanbod en de prijzen hadden bijna overal een neiging tot stijgen.

Haver lijdt onder gebrek aan aanbod van goede kwaliteiten.

Over het algemeen was de markt van lijnzaad zeer vast, de verschepingen van Argentinië zijn wederom afgenomen; zij zijn bijna geheel ten koste van den voorraad te Buenos-Aires. De aanvoer van het binnenland naar de La Plata-havens was dus wel zeer gering. Indië is iets meer aan de markt, doch groote verschepingen zijn vandaar toch niet te verwachten. De vrij groote hoeveelheden lijnzaad, onderweg naar Europa, die nog onverkocht waren, zijn nu grotendeels geruimd, zoodat, wil men nog meer koopen, men de vraagprijzen van Argentinië zal moeten betalen. Daar de prijs van olie regelmatig is opgelopen, en de voorraden gering zijn, kan men wel verwachten, dat de markten voorloopig vastgesteld zullen blijven.

Nederland. Voor tarwe was in de afgelopen week weinig belangstelling, slechts enkele partijen werden verhandeld. Er bleef eenige vraag voor rogge bestaan, regelmatig kwamen daarin zaken tot stand. In maïs bereikte men een grooten omzet; de voorraden van Noord-Amerik. Mixed maïs waren bijna geruimd, waardoor de prijzen voor spoedige levering scherp opliepen, wat een prikkel was voor nieuwen aankoop, zoowel voor spoedige levering als ook op lateren termijn. Ook in La Plata-maïs kwamen veel afdoeningen tot stand, ofschoon de omzet aanmerkelijk geringer was dan in Mixed maïs, en bovendien beperkt was tot zeer spoedig leverbare partijen. De vraagprijzen van Argentinië worden hier nog steeds niet ingewilligd, zoodat op aflading zoo goed als geen zaken tot stand komen. Voor gerst bestond goede vraag tot volle prijzen. Ook in haver kwamen regelmatig zaken tot stand. Er bestond goede vraag voor lijnzaad, dat in stoomende positie tot aanmerkelijk lager prijzen werd aangeboden dan op aflading. Aangezien de producten voor spoedige levering hogere prijzen bedingen dan voor latere, is het niet te verwonderen, dat er veel stoomend en aangekomen zaad gekocht werd.

Zie voor den staat volgende pagina.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	29 Aug. '21	22 Aug. '21	15 Aug. '21	30 Aug. '20	29 Aug. '19
New York voor Middling ..	16,05 c	13,60 c	13,05 c	32,25 c	32,05 c
New Orleans voor Middling	15,25 c	12,50 c	12,01 c	30,50 c	31,25 c
Liverpool voor Fy Middling	10,01 d ¹⁾	8,90 d	8,90 d	24,67 d	19,70 d

1) 26 Aug. '21.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Lijnzaad Sept.
27 Aug. '21	121	54 ³ / ₈	34 ⁷ / ₈	17,50 ⁴	9,25 ⁴	22,55 ⁴
20 „ '21	114 ³ / ₄ ³	51 ⁷ / ₈	33 ³ / ₈	18,60	9,05	22,80 ³
27 Aug. '20	226,—	143 ³ / ₄	67 ¹ / ₄	19,50 ⁵	9,45	25,55
27 Aug. '19	226,—	178 ³ / ₄	71 ³ / ₈	16,20 ⁴	9,55 ⁴	35,40 ⁴
27 Aug. '18	226,—	156 ⁷ / ₈	70 ⁷ / ₈	11,10	5,95	26,50
20 Juli '14	82 ¹	56 ³ / ₈ ¹	36 ¹ / ₂ ¹	9,40 ³	5,38 ³	13,70 ³

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Aug. ⁴) per 1 Oct. ⁵) per 1 Febr.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	29 Aug. 1921	22 Aug. 1921	30 Aug. 1920
Tarwe*	17,75	17,75	35,—
Rogge (No. 2 Western) ¹)	17,50	17,75	30,—
Mais (La Plata)	218,—	219,—	350,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	293,—	293,—	445,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³)	14,—	14,—	24,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad)* ⁴)	188,50	185,—	230,—
Lijnzaad (La Plata).... ⁵)	468,—	485,—	770,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) p. 1000 K.G. ⁴) per 1960 K.G. ⁵) n.o. *) NE 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22-27 Aug. 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tjdoak 1920	22-27 Aug. 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tjdoak 1920	1921	1920
Tarwe.....	45.221	891.315	316.786	—	12.845	100.421	904.160	417.207
Rogge.....	6.690	97.786	73.400	—	325	515	98.111	73.915
Boekweit.....	—	3.603	2.825	—	500	—	4.103	2.825
Mais.....	25.782	600.605	247.064	2.573	55.503	45.181	656.108	292.245
Gerst.....	4.078	161.862	23.414	—	6.974	918	168.836	24.332
Haver.....	3.132	55.483	20.408	713	3.026	—	58.509	20.408
Lijnzaad.....	6.384	88.524	27.356	5.455	72.406	10.434	160.930	37.790
Lijnkoek.....	1.275	76.989	29.771	1.800	19.120	1.406	96.109	31.177
Tarwemeel.....	3 025	34.199	22.966	—	1.070	—	35.269	22.966
Andere meelsoorten.....	206	26.226	18.199	—	1.263	100	27.489	18.299

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '21 tot 26 Aug. '21	Overeenkomstige perioden	
		1919-1920	1918-1919
Ontvangsten Gulf-Havens..	234	96	132
„ Atlant. Havens	91	24	146
Uitvoer naar Gr. Brittannië	58	53	225
„ „ 't Vasteland.	—	76	—
„ „ Japan etc....	253	—	258
Voorraden in duizendtallen	26 Aug. '21	27 Aug. '20	29 Aug. '19
Amerik. havens.....	1308	701	894
Binnenland.....	1021	750	627
New York.....	152	30	86
New Orleans.....	435	201	275
Liverpool.....	1014	957	811

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 24 Augustus 1921.

De berichten over den Amerikaanschen katoenogst zijn deze week niet erg gunstig geweest en prijzen zijn hooger. Speciaal in Texas schijnt de oogst sedert het vorig bericht veel geleden te hebben, terwijl ook de berichten van andere belangrijke districten zeer ongunstig zijn. Men moet dan ook verwachten, dat het volgend bureau-rapport, dat op 1 September aanstaande zal worden gepubliceerd, wel een lager cijfer zal aanwijzen. In Egyptische katoen zijn er nog al zaken gedaan tegen onveranderde prijzen.

De vraag naar garens is nog niet verbeterd en binnenlandsche koopers toonen weinig belangstelling en koopen hoofdzakelijk kleine partijtjes inslaggarens. Naar ketting-garens bestaat veel minder vraag en het schijnt niet mogelijk te zijn de tegenwoordige productie te verkoopen, zoodat vele fabrieken in Oldham voor de vacantie in plaats van een week twee weken stilstaan. Deze vacantieweeken in het Oldhamdistrict zullen de markt wel eenigszins ontlasten, doch indien de vraag naar garens niet spoedig verbetert, zal men wel weer „korten tijd” gaan werken. Een goede monsoon en een verbetering in den rupee koers hebben tot nu toe nog niet veel invloed op de vraag vandaar gehad. Wel komen er enkele orders binnen, doch slechts voor kleine partijen en waar vele fabrikanten van bundel-garens nog tot October bezet zijn, hebben deze nog niet veel haast, hoewel ook koopers weinig neiging vertoonen om zelfs thans bij de tegenwoordige verliesgevendende prijzen bij te koopen. China toont eenige belangstelling voor 42/2 en enkele partijen zijn tot lage prijzen afgesloten. In Egyptische garens gaat weinig om en het aanbod blijft dringend. Er is voor China wel wat gedaan in de goedkoopere qualiteiten, doch de betere merken blijven ver-

waarloosd. Voor de markten van het vasteland gaat bijna niets om.

De toestand van de doekmarkt is ook zeer teleurstellend, daar er bijna geen zaken aan de markt komen en het wel schijnt alsof de vacantie nog steeds voortduurt. Wel luiden de berichten van de overzeesche markten gunstig en is het mogelijk, dat de vastere zilverkoers en de daaruit gevolgde verbetering van den Indischen wisselkoers een gunstigen invloed op de markt zullen hebben. Hoewel er deze week dan ook bijna niets is gedaan, komen er toch meer aanvragen aan de markt, welke echter in de meeste gevallen te laag zijn, zoodat men weer om hogere limites moet seinen. Men verwacht dan ook over het algemeen wel spoedig een verbetering in de markt.

17 Aug. 24 Aug. Oost. koersen. 17 Aug. 24 Aug.
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/3³/₄ 1/3¹/₂
F.G.F. Sakellaridis 16,00 15,50 T.T. op Hongkong 2/8¹/₂ 2/8¹/₄
G.F. No. 1 Oomra 5,25 5,50 T.T. op Shanghai 3/8¹/₄ 3/8¹/₄

SUIKER.

Volgens F. O. Licht was in het grootste gedeelte van Duitschland de in de laatste weken gevallen regen nog niet voldoende om den uitgedroogden grond geheel te doordringen en wordt een krachtige vooruitgang van den groei der bieten slechts uit die districten gemeld, waar de neerslag toereikend was, zooals in het Zuiden en Westen des lands.

In Tsjecho-Slowakye heeft de regen aan het te veld staande gewas goed gedaan, terwijl ook in West-Europa de vooruitzichten van den oogst verbeterd zijn.

Het best staan België en Nederland er voor, alwaar ten gevolge van den grooteren aanplant op eene iets grootere opbrengst dan verleden jaar gerekend mag worden.

	1921	1920	1919	
Duitschland 1 Juli	268.519	182.380	529.739	tons
Tsjecho Slowakye 1 Juli	206.805	130.949	260.000*	„
Frankrijk 1 Juni	110.471	92.702	10.352	„
Nederland 1 Aug.	26.025	27.673	33.840	„
België 1 Aug.	39.780	33.732	35.229	„
Engeland 1 Aug.	363.681	457.886	412.471	„
Totaal in Europa	1.015.281	925.322	1.281.631	tons
V. S. v. N. A.	119.070	82.279	58.903	„
Cuba, alle havens....	1.340.000	363.115	974.625	„
Totaal.....	2.474.351	1.370.716	2.315.159	tons

*) Raming.

Van de suikermarkten valt geen nieuws te berichten. Te New York bleef de stemming loom en liepen de noteeringen op de termijnmarkt nog iets terug tot 2,92 voor September, 2,72 voor October, 2,58 voor December en 2,50 voor Januari, terwijl Spot Centrifugals onveranderd met 4,86 cents genoteerd werden.

Op Java was de stemming weifelend. Toen zich aan het einde der week eenige kooplust van Britsch-Indië voordoed, konden prijzen ietwat verbeteren en werd Sept./Oct. Superieur in de tweede hand tot f 14½ f.o.b. afgedaan. In de maand Juni werden 196.000 tons verscheept tegen 181.000 in Juni 1920. Met het malen schiet men thans flink op en overtrof op 15 Augustus het doorsnee rendement van 65 fabrieken, dat van verleden jaar met 10½ pCt.

Op de markt hier te lande was de belangstelling voor Aug./Sept. levering gering, terwijl het een en ander omging in suiker uit den nieuwen oogst. De noteeringen op termijn luiden: f 25½ voor Oct., f 24¼ Nov.- en Dec.-levering.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 20 Aug.	30.000	12.272	18.350 tons
Tot. ontv. 1 Dec. '20-20 Aug.	3.095.000	3.438.287	3.617.406 "
Werkende fabrieken.....	4	5	4
Weekexport tot 20 Aug..	62.000	40.494	94.549 "
Tot. exp. 1 Jan.-20 Aug..	1.786.000	3.389.372	2.662.744 "
Totale voorraad 20 Aug..	1.310.000	334.893	898.426 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 7	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.t.f.	
			Sept./Oct.	Aug./Sept.	
24 Aug. '21	f 36½	Sh. 62/-	Sh. 20/-	Sh. 28/6	\$ 4,86 1)
17 " '21	" 35	63/6	20/-	30/6	4,86
24 Aug. '20	" —	116/-	77/-	—	12,04
24 Aug. '19	" —	64/9	51/-	—	7,28
11 Juli '14	" 11½	18/-	—	—	3,26

1) laten.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
27 Aug. 1921	1.461.000	12.250	3.070.000	15.200	7½/4
20 " 1921	1.464.000	12.325	3.031.000	15.000	7½/16
13 " 1921	1.367.000	12.250	2.996.000	14.800	8½/16
27 Aug. 1920	384.000	7.125	1.908.000	10.300	13½/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
27 Aug. 1921....	92.000	786.000	182.000	1.440.000
27 Aug. 1920....	57.000	461.000	270.000	1.627.000

RUBBER.

Ook in de afgelopen week zijn de noteeringen vrijwel nominaal gebleven. Er is zoo goed als geen kooplust; aan den anderen kant zijn zeer veel eigenaars afwezig, zoodat de zaken tot een minimum beperkt blijven.

De noteeringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe loco	45 c.	44½ c.
" " Aug./Sept.	45 "	45 "
" " Oct./Dec.	46½ "	46½ "
Smoked Sheets loco	44 "	41 "
" " Aug./Sept.	44½ "	42½ "
" " Oct./Dec.	45½ "	45½ "

29 Augustus 1921.

COPRA.

De markt was deze week aanvankelijk flauw gestemd, doch kwam er op de lagere prijzen weer wat meer kooplust.

Stoomend wordt weinig aangeboden, en is hiervoor juist zeer veel vraag.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. stoomend	f 41,50
" " September-aflading	" 41,—
" " Augustus/October-aflading ..	" 40,—
" " September/November ..	" 39,50

29 Augustus 1921.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Exotische huiden: Voortdurend, zoowel voor ge-

zouten als voor droge huiden, worden hogere prijzen gevraagd. Markt vast. Transacties zijn echter nog niet aanzienlijk. Men koopt slechts voor directe behoefte.

Engeland koopt vooral goede huiden, terwijl Duitschland zich thans meer voor minder soort, doch voor zeer lagen prijs, interesseert.

Inlandsche huiden: De Rotterdamse veiling bracht bevredigende prijzen voor huiden en de stemming is prijshoudend.

Kalfsvellen: Kalm.

Looistoffen: Als vorige week.

Rotterdam, 27 Augustus 1921.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Loed	Zink
29 Aug. 1921..	nom.	67.17/6	153.7/6	23.7/6	24.15/-
22 " 1921..	nom.	68.5/-	152.12/6	23.2/6	24.12/6
30 Aug. 1920..	nom.	94.15/-	273.5/-	36.10/-	40.-/-
1 Sept. 1919..	nom.	100.15/-	275.10/-	24.17/6	39.15/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
22-27 Aug. 1921	—	—	5/6	—	—	38/9
15-20 " 1921	—	—	5/9	5/9	—	38/9
23-28 Aug. 1920	—	—	—	—	85/-	85/-
25-30 Aug. 1919	—	—	f 90,- ¹⁾	8/6 ²⁾	210/-	190/-
Juli 1914	11 d.	7/8	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
22-27 Aug. 1921	—	15	14/-	14/-	6/7	14/6
15-20 " 1921	—	16/6	14/-	15/-	6/9	10/6
23-28 Aug. 1920	—	25/-	27/6	—	—	Kr.30-
25-30 Aug. 1919	54/- ¹⁾	47/6	46/9	48/-	f 10,-	Kr.30-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/8	14/8	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
22-27 Aug. 1921....	30/-	—	—	—
15-20 " 1921....	30/-	—	—	—
23-28 Aug. 1920....	60/-	—	—	—
25-30 Aug. 1919....	140/-	215/-	—	—
Juli 1914....	14/6	16/8	25/-	22/8

1) Per ton stukgoed. 2) Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 22 tot 29 Augustus 1921.

In de afgelopen week werd de ertsvracht van Rotterdam naar de Ruhrhavens onveranderd met 40 cents per last bij ¼ lostijd genoteerd. De daghuur bedroeg in het begin der week 2 cents, einde der week 2¼ cents per ton. Het sleeploon varieerde tusschen 60 en 75 cents per last.

Door de geringe verladings daalde de vracht van exportkolen van de Ruhrhavens naar Rotterdam tot 40 cents per ton met vrij sleepen.

Ook in de afgelopen week ging de scheepsruimte voor de verladings naar den Bovenrijn slechts tegen vaste vracht en wel tegen Mk. 17,— tot Mk. 18,— naar Mannheim.

De waterstand was gunstig; Cauber Pegel wees einde der week Mtr. 1,38 aan.